

Vlaanderen
is wetenschap

Strategische meerjarenplanning 2025-2029 Ondernemingsplan 2026

INSTITUUT
NATUUR- EN BOSONDERZOEK

1 INHOUD

Inhoud

INLEIDING

1. De organisatie INBO

- 1.1. Missie en positionering
- 1.2. Kerntaken
- 1.3. Institutionele inbedding
- 1.4. Organisatiestructuur
- 1.5. Aanbevelingen Audit Vlaanderen
- 1.6. Informatieveiligheid en cybersecurity
- 1.7. Diversiteit en gelijke kansen
- 1.8. Preventie
- 1.9. Klimaat en duurzaamheid (CO₂-uitstoot, energieverbruik en ecologische voetafdruk)
- 1.10. Ethische en wetenschappelijke verantwoording
- 1.11. Participatie en strategische samenwerking
- 1.12. Communicatie & outreach
- 1.13 Advisering
- 1.14. Personeelplan
- 1.15. Begroting
- 1.16 EU Regelgeving die de entiteit moet omzetten in interne regelgeving
- 1.17 (Eventuele) inbreukprocedures wegens laattijdige of foutieve omzetting van EU-richtlijnen

2. Strategische en operationele doelstellingen

- SD 1: Wetenschappelijke onderbouwing en evaluatie voor een doeltreffend natuurbeleid
- SD2: Een doelgerichte deelname aan het internationale en Europese beleid (= OD4.2. onder ISE themaoverschrijdend instrumentarium)

3. Onderzoeksprojecten

4. Jaarrapport

Blikvangers uit 2025

KPI rapport 2025

Bijlage 1: Personeelsinzet INBO en EV INBO (VTE)

Bijlage 2 : PEP

Bijlage 3 : Lijst INBO en EV INBO projecten in uitvoering

Dit document kwam tot stand door de inbreng van talrijke INBO medewerkers. Dit gebeurde onder de coördinatie en eindredactie van Hilde Eggermont, Lymke Janssens, Lieve Vriens, Jef Melckebeke en Koen Van Muylem.

INLEIDING

De maatschappelijke uitdagingen rond biodiversiteit, klimaat, water en open ruimte worden steeds complexer en urgenter. Ze worden bovendien gekenmerkt door sterke onderlinge verwevenheid en onzekerheid, wat de nood vergroot aan betrouwbare, onafhankelijke en beleidsrelevante wetenschappelijke kennis. Als Vlaamse Wetenschappelijke Instelling vervult het INBO daarin een centrale rol, door het aanleveren van geïntegreerde inzichten die beleid, beheer en maatschappelijke keuzes onderbouwen.

Met het ondernemingsplan 2026 vertaalt het INBO de Strategische Doelstelling 4 (SD4) uit het Inhoudelijk Structuurelement 'Natuur en Biodiversiteit' van de [Beleidsnota Omgeving 2025-2029](#) en de [Beleids- en Begrotingstoelichting Omgeving 2026](#) in concrete acties en outputs, in lijn met de onderzoeksagenda 'INBO op weg naar 2030' en INBO kerntaken. Het plan bouwt voort op de missie van het INBO om via onafhankelijk en toegepast onderzoek bij te dragen aan de bescherming, het herstel en het duurzaam beheer van biodiversiteit en van het natuurlijk milieu in Vlaanderen.

In 2026 wordt de werking mee gestuurd door verschillende Vlaamse, Europese en internationale beleidskaders. De uitvoering van onder meer de Europese Natuurherstelverordening en de nieuwe Bodemonitoringsrichtlijn, de verdere implementatie van het stikstofbeleid, de opvolging van de LULUCF-verordening en de toenemende aandacht voor natuurgebaseerde oplossingen vragen om een sterke, geïntegreerde en multidisciplinaire kennisbasis. Daarnaast vergen ook beleidsprioritaire trajecten zoals het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid, het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen, de Blue Deal, het Sigmaplan, het Vlaams Actieplan Bestuivers, het beleidsplan zorgwekkende stoffen en andere beleidsrelevante initiatieven een onderbouwde wetenschappelijke ondersteuning. Het INBO levert hieraan een gerichte bijdrage via onderzoek, monitoring, evaluatie, innovatie en rapportering, en via actieve betrokkenheid in beleidsvoorbereiding en -opvolging.

Parallel investeert het instituut in de verdere versterking van zijn organisatie en werking. In 2026 ligt de nadruk onder meer op de verdere professionalisering van de staf Communicatie & Beleid, de optimalisatie van de programmawerking en de interactie met het managementteam, de actualisering van teamcharters en de verdere verankering van risicomanagement en informatieveiligheid. Deze gerichte organisatorische ontwikkelingen versterken de samenhang en wendbaarheid van het instituut, en ondersteunen een efficiënte inzet van middelen en expertise.

Tegelijk bouwt het INBO verder op de sterkte van zijn Eigen Vermogen en de sterke verankering in internationale onderzoeksprogramma's en strategische partnerschappen. Deze combinatie biedt een solide basis om de onderzoeks- en monitoringcapaciteit verder te versterken en gericht in te spelen op toekomstige beleidsuitdagingen. Open science, transparantie en maatschappelijke verankering blijven daarbij structurele pijlers van de werking.

Tot slot blijft het INBO investeren in zijn belangrijkste kapitaal: de medewerkers. Een sterke wetenschappelijke en organisatorische expertise, gedragen door een veilige, inclusieve en stimulerende werkomgeving, vormt de basis om ook in de toekomst een betrouwbare en toonaangevende kennispartner te blijven voor natuur en biodiversiteit in Vlaanderen en daarbuiten.

1. DE ORGANISATIE INBO

1.1. MISSIE EN POSITIONERING

De decretale en reglementaire opdracht van INBO is vastgelegd in het [oprichtingsbesluit van 23 december 2005](#), alsook het [wijzigingsdecreet Wetenschaps- en Innovatiebeleid \(2009\)](#) met betrekking tot de rol van Vlaamse Wetenschappelijke Instellingen:

Het INBO heeft als **missie** “beleidsgericht wetenschappelijk onderzoek en wetenschappelijke dienstverlening te leveren inzake de instandhouding, bevordering, het duurzaam beheer en gebruik van biodiversiteit en haar natuurlijk milieu, evenals de periodieke opmaak van de natuurrapportage”.

Binnen het beleidsdomein Omgeving fungeert het INBO als referentie-instituut voor evidence-based ondersteuning van het natuur- en biodiversiteitsbeleid. In nauwe dialoog met partners uit wetenschap, beleid en samenleving draagt het instituut via toekomstgericht onderzoek bij aan strategische keuzes. Transparantie, kennisdeling en open data vormen daarbij centrale werkingsprincipes.

Als Vlaamse Wetenschappelijke Instelling voert INBO zijn opdrachten uit in wetenschappelijke **onafhankelijkheid** en waarborgt het methodologische vernieuwing en internationale afstemming via actieve inbedding in nationale en Europese onderzoeksnetwerken.

De kerntaken (zie 1.2) krijgen concreet vorm via een geïntegreerde werking die inzet op beleidsrelevant onderzoek, monitoring, kennisinstrumenten, internationale samenwerking en gerichte kennisontwikkeling. Zo ondersteunt het instituut het natuur-, bos-, water-, bodem- en soortenbeleid met **wetenschappelijke analyses en evaluaties**, inclusief de onderbouwing van Vlaamse, Europese en internationale regelgeving en **rapporteringsverplichtingen**. Via **systematische monitoring** volgt INBO de toestand, trends en milieudrukken op en evalueert het de effectiviteit van beleids- en beheermaatregelen. Daarnaast ontwikkelt en beheert INBO **indicatoren, kaarten, modellen en ecosysteemrekeningen**, met maximale inzet op **open science**.

Het instituut levert ook een actieve wetenschappelijke bijdrage aan **internationale, Europese en intergewestelijke samenwerking**, en ondersteunt de omzetting en toepassing van het internationale en Europese milieurecht.

Zowel het INBO-oprichtingsbesluit als de opdracht van het INBO als Vlaamse Wetenschappelijke Instelling bieden een duidelijke basis voor **proactieve kennisontwikkeling**. Ze voorzien expliciet in **kennisopbouw, multidisciplinair onderzoek en toekomstverkenningen**, zodat het INBO gericht kan inspelen op toekomstige beleidsuitdagingen.

1.2. KERNTAKEN

De kerntaken van het INBO vloeien rechtstreeks voort uit zijn decretale en reglementaire opdracht als [Vlaamse Wetenschappelijke Instelling](#). Het instituut staat in voor:

1. Wettelijk vastgelegde en uit regelgeving voortvloeiende taken
2. Beleidsprioritaire en programmatische opdrachten voor de instandhouding, bevordering en het duurzaam beheer en gebruik van biodiversiteit en het natuurlijk milieu
3. Kennisontwikkeling in functie van toekomstige uitdagingen

Deze kerntaken worden ondersteund door diensten die een kwaliteitsvolle en transparante wetenschapswerking mogelijk maken (4.)

Samen vormen deze kerntaken de basis voor een wetenschappelijk onderbouwde ondersteuning van het Vlaamse natuur-, milieu- en biodiversiteitsbeleid. Deze gelaagde werking laat toe om zowel de continuïteit van de structurele kerntaken te verzekeren als flexibel in te spelen op nieuwe beleidsvragen, maatschappelijke verwachtingen en opkomende ecologische uitdagingen. De onderzoeksagenda “[INBO op weg naar 2030](#)” afgestemd op de [Beleidsnota Omgeving 2025-2029](#) geeft daarbij richting aan de prioritaire onderzoekslijnen voor deze legislatuur.

(1) Wettelijk vastgelegde en uit regelgeving voortvloeiende taken

Hieronder vallen enerzijds de recurrente [opdrachten van het INBO die expliciet zijn vastgelegd in decreten en besluiten van de Vlaamse Regering](#), al dan niet ter uitvoering van Europese verordeningen en richtlijnen (**1a**). Anderzijds omvat dit ook recurrente opdrachten die, gelet op het INBO-oprichtingsbesluit en de taakstelling van het instituut als Vlaamse Wetenschappelijke Instelling, logisch bij INBO worden ondergebracht in het kader van de toepassing van internationale en Europese milieuregelgeving en samenwerkingsakkoorden met de andere gewesten (**1b**). Deze taken worden uitgevoerd in nauwe samenwerking met, of in opdracht van, andere entiteiten van de Vlaamse Overheid, en worden ondersteund door gerichte kennisontwikkeling.

INBO staat in dat kader in voor:

- **natuurrapportering en wetenschappelijke advisering** in uitvoering van het Natuurdecreet (1a);
- de opmaak en actualisatie van de **Biologische Waarderingskaart** (1a);
- monitoring, rapportering en wetenschappelijke ondersteuning in uitvoering het **Bosdecreet**, inclusief bosgezondheid en bosreservaten (Besluit inzake bosreservaten) (1a);
- wetenschappelijke ondersteuning van het jacht- en faunabeheer in uitvoering van het **Jachtdecreet** (1a);
- monitoring en rapportering in uitvoering van de **Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn** (1a);

- wetenschappelijke ondersteuning van soortenbescherming en soortenbeheer in uitvoering van het **Soortenbesluit**, inclusief wetenschappelijke ondersteuning van soortbeschermingsprogramma's en de opmaak van Rode Lijsten (1a);
- monitoring, rapportering en wetenschappelijke ondersteuning in uitvoering van de **EU-verordening inzake invasieve uitheemse soorten** (1a);
- monitoring, rapportering en wetenschappelijke ondersteuning in uitvoering van het **decreet Integraal Waterbeleid en de Kaderrichtlijn Water**, inclusief de opvolging van visfauna (1a);
- monitoring en wetenschappelijke ondersteuning in uitvoering van de **Europese palingverordening** (1a);
- wetenschappelijke advisering over de erkenning van bosbouwkundig uitgangsmateriaal conform het **Besluit inzake bosbouwkundig uitgangs- en teeltmateriaal (en EU verordening inzake Forest Reproductive Material** in voorbereiding) (1a);
- monitoring van milieudrukken, stikstofdepositie en stikstofgevoelige natuur, en wetenschappelijke ondersteuning van het stikstof- en luchtkwaliteitsbeleid in uitvoering van het **PAS-decreet** en de **NEC-richtlijn** (1a);
- monitoring, rapportering en wetenschappelijke ondersteuning in uitvoering van de **Natuurherstelverordening**, inclusief de ontwikkeling, onderbouwing en evaluatie van herstelmaatregelen en hun vertaling naar natuurbeheerplannen, natuurinrichting en natuurcompensaties (1b);
- monitoring en wetenschappelijke ondersteuning van bodemkwaliteit en bodemtoestand in uitvoering van de **EU-richtlijn bodemmonitoring** (1b);
- ontwikkeling en beheer van ecosysteemrekeningen in uitvoering van de **EU-verordening inzake milieueconomische rekeningen** (1b);
- monitoring, koolstofboekhouding en wetenschappelijke ondersteuning in uitvoering van de **LULUCF-verordening**;
- monitoring, rapportering en wetenschappelijke ondersteuning in het kader van de **Kaderrichtlijn Mariene Strategie** (1b);
- wetenschappelijke ondersteuning van internationale besluitvorming en rapporteringsverplichtingen in het kader van **multilaterale milieuverdragen geratificeerd door België en met focus op regionale implementatie** (1b);

(2) Beleidsprioritaire en programmatische opdrachten

Naast de wettelijk verankerde taken voert het INBO ook opdrachten uit die voortvloeien uit beleidsprioriteiten, actieprogramma's, bestuursakkoorden en specifieke samenwerkingsinitiatieven. Deze opdrachten, vaak in opdracht van andere VO entiteiten, sluiten aan bij de decretale opdracht van het INBO, maar zijn programmatisch van aard en worden prioritair ingevuld in functie van actuele beleidsnoden, beschikbare capaciteit en financiering.

Hieronder vallen:

- wetenschappelijke ondersteuning van het **Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB)** partim biodiversiteit;
- wetenschappelijke ondersteuning van de **Blue Deal**, incl gebiedsgerichte natuur-, water- en hersteltrajecten;
- ondersteuning van het **Beleidsplan Ruimte Vlaanderen** (in opmaak), met bijzondere aandacht voor de integratie van natuur als volwaardig onderdeel van de multifunctionele open ruimte;
- monitoring en evaluatie in het kader van het **Sigmaplan**;
- monitoring en evaluatie in het kader van **Nationale Parken en Landschapsparken**;
- wetenschappelijke ondersteuning van het **Vlaams Actieprogramma Ecologische Ontsnippering**;
- monitoring, analyse en kennisopbouw in het kader van het **Vlaams Actieprogramma Bestuivers**;
- wetenschappelijke ondersteuning in kader van het **Beleidsplan Zorgwekkende Stoffen** (in opmaak)

(3) Kennisontwikkeling in functie van toekomstige uitdagingen

Via het Eigen Vermogen (zie 1.3) investeert INBO gericht in kennisontwikkeling om tijdig in te spelen op nieuwe ecologische en maatschappelijke uitdagingen. Daarbij ligt de focus op het invullen van kennishiaten, het ontwikkelen van nieuwe methodieken, toekomstverkenningen en het ondersteunen van opkomende beleidsvragen.

(4) Wetenschapsondersteuning

Deze pijler omvat de structurele ondersteuning van de wetenschappelijke werking van het INBO en vormt een essentiële hefboom voor de kwaliteit, continuïteit en beleidsrelevantie van alle kerntaken. Ze draagt bij aan de ontwikkeling, borging en ontsluiting van kennis, en versterkt de rol van het INBO als Vlaamse Wetenschappelijke Instelling.

Deze pijler omvat:

- het ontwikkelen en beheren van open, FAIR (Findable, Accessible, Interoperable, Replaceable) en duurzaam toegankelijke data-infrastructuren, inclusief databankbeheer en kennisontsluiting;
- het versterken van biometrie, methodologische ontwikkeling en kwaliteitszorg, inclusief innovatie in monitoring en dataverwerking, om robuuste, reproduceerbare en beleidsrelevante kennis te garanderen;
- onderzoekscoördinatie en valorisatie;
- projectontwikkeling en verwerving van externe financiering, inclusief het opzetten van strategische samenwerkingen op Vlaams, federaal en internationaal niveau.

De inzet van VTE vanuit het INBO en het Eigen Vermogen over de verschillende kerntaken en ondersteunende functies is samengevat in Bijlage 1.

1.3. INSTITUTIONELE INBEDDING

Het **INBO is een Intern Verzelfstandigd Agentschap (IVA)** zonder rechtspersoonlijkheid binnen de Vlaamse overheid en maakt deel uit van het beleidsdomein Omgeving. Als IVA zonder rechtspersoonlijkheid functioneert het INBO onder het gezag van de Vlaamse Minister Landbouw en Omgeving en binnen het administratieve en begrotingskader van de Vlaamse overheid.

Het personeel van het INBO draagt zorg voor de **uitvoering van zowel de wetenschappelijke kernopdrachten als de wetenschaps- en organisatie ondersteunende functies van het instituut**. De wetenschappelijke werking omvat diverse **structurele opdrachten** die worden uitgevoerd in nauwe samenwerking (via raamovereenkomsten) met andere partners van de Vlaamse Overheid, waaronder De Vlaamse Waterweg nv, de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) en de afdeling Maritieme Toegang (aMT) (zie 1.15)

In tegenstelling tot uitvoerende agentschappen beschikt het INBO niet over een subsidiewerking. De werking is primair kennis- en onderzoeksgericht.

Het **Eigen Vermogen van het INBO (EV INBO)** is een afzonderlijke rechtspersoon die operationeel nauw verweven is met het instituut en een belangrijke hefboom vormt voor de versterking van de onderzoeks-, monitorings- en innovatiecapaciteit. Samen met het INBO beschikt het instituut over een geïntegreerd personeelsbestand van circa 350 medewerkers.

Het EV INBO laat toe om flexibel aanvullende externe middelen aan te trekken en gericht te investeren in kennisontwikkeling, methodologische vernieuwing en toekomstgericht onderzoek. Zo versterkt het de continuïteit en robuustheid van de Vlaamse biodiversiteitsmonitoring, ondersteunt het de uitvoering van wettelijke en beleidsprioritaire opdrachten en vergroot het de slagkracht van het instituut in een context van stijgende verwachtingen en budgettaire druk.

De aanvullende middelen worden geput uit een divers portfolio van extern gefinancierde projecten, variërend van eenmalige opdrachten voor private partners tot langdurige samenwerkingen binnen grootschalige Europese programma's zoals Horizon Europe, Interreg en LIFE Programme. Deze projectmatige werking is essentieel voor internationale kennisuitwisseling, de uitbouw van Europese onderzoeksinfrastructuur en de valorisatie van kennis. Daarnaast vormt het EV INBO een belangrijke instroom- en opleidingsomgeving voor jonge wetenschappers. Een concreet voorbeeld is de toepassing van door INBO ontwikkelde populierenvariëteiten in de bosbouw en kortoomloophout.

Gezien de nauwe verwevenheid en synergie tussen de taken van het INBO en het EV INBO wordt in dit ondernemingsplan op dat niveau geen onderscheid gemaakt.

1.4. ORGANISATIESTRUCTUUR

Sinds 2017 hanteert het INBO een **horizontale organisatiestructuur**, opgebouwd rond zelforganiserende teams en ondersteund door een managementteam. Deze structuur combineert duidelijke strategische sturing met een hoge mate van operationele autonomie en laat toe wetenschappelijke expertise doelgericht in te zetten in functie van beleidsprioriteiten en maatschappelijke uitdagingen.

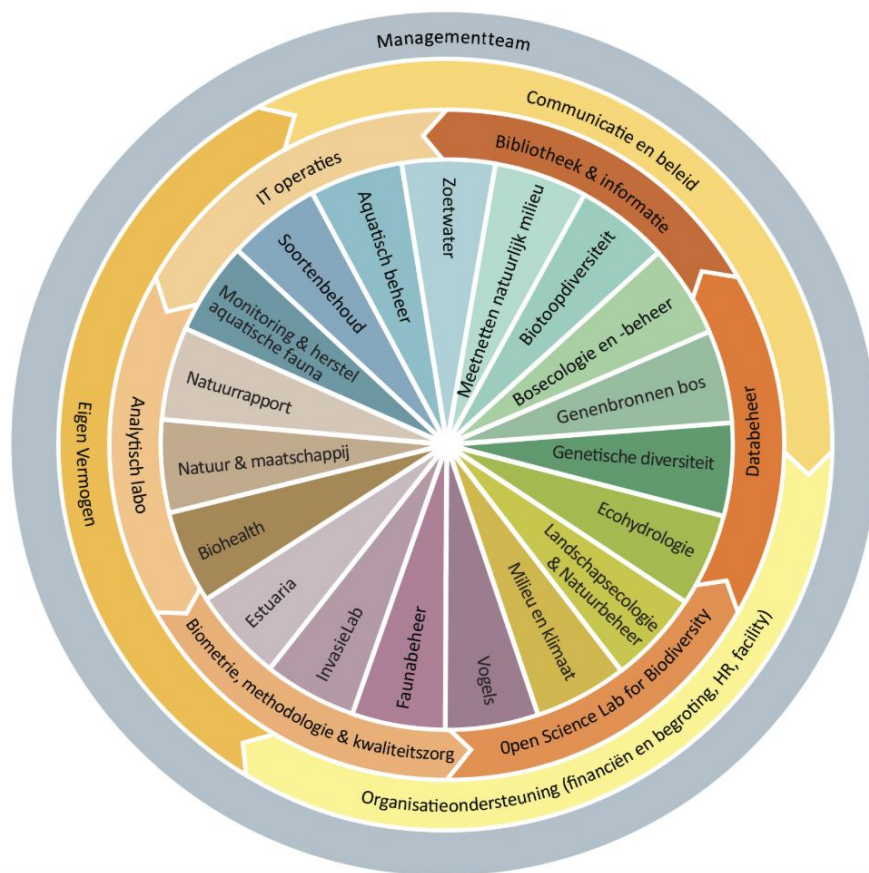
Het **managementteam** bewaakt de missie, visie en kerntaken van het instituut. In dialoog met en met input van de programmacoördinatoren bepaalt het de strategische koers, zet het de lijnen uit en zorgt het voor een coherente prioritering en een goede afstemming met het beleid.

De **zelforganiserende teams** vertalen deze keuzes naar concrete onderzoeks-, monitorings- en kennisprojecten en staan in voor de uitvoering ervan. Deze organisatievorm versterkt eigenaarschap en betrokkenheid, bevordert multidisciplinair samenwerken en kennisdeling en laat een snelle bijsturing toe in een context van veranderende beleidsvragen en onderzoeksnoten.

Ter ondersteuning van de werking beschikt het INBO over **organisatieondersteunende diensten**. Deze medewerkers staan in voor: financiën en begroting, HR en facility, managementondersteuning, de werking van het EV INBO, communicatie en planning, beleidsvoorbereiding, juridische ondersteuning, organisatiebeheersing, stakeholderparticipatie en onderzoekscoördinatie.

Daarnaast omvatten de **wetenschapsondersteunende diensten**: IT-operaties, bibliotheek en informatiebeheer, datamanagement en open science, biometrie en methodologie, kwaliteitsborging en laboratoriumondersteuning.

Om de strategische slagkracht, samenhang en wendbaarheid verder te versterken, voerde het INBO in 2025 **gerichte organisatieaanpassingen** door. Teams werden hertekend tot kleinere, coherente zelforganiserende eenheden in lijn met de kerntaken. Met de oprichting van een stafdienst Communicatie en Beleid, die teamoverschrijdende processen coördineert (beleidsvoorbereiding, onderzoekscoördinatie, juridische expertise, advisering, internationalisatie...), wordt de governance verder versterkt.

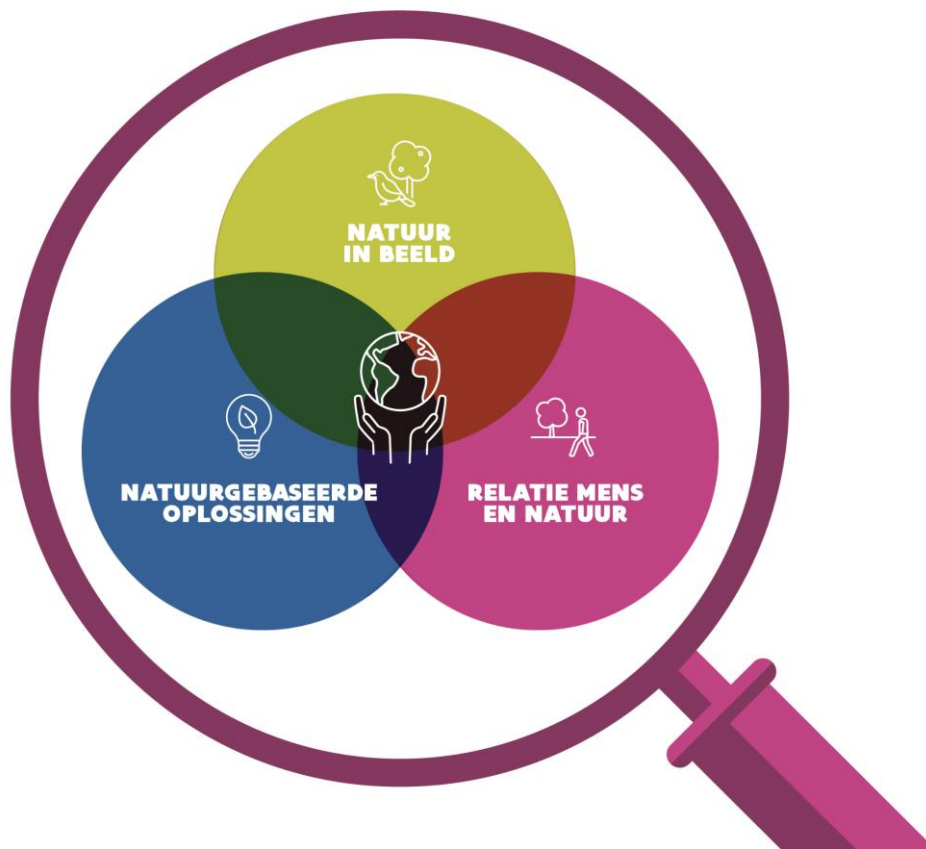
De INBO organisatiestructuur, opgebouwd uit 19 onderzoeksteams (onderzoek en monitoring), 6 wetenschapsondersteunende teams, en 3 organisatieondersteunende teams, en aangestuurd en gefaciliteerd door het managementteam

Binnen deze organisatiestructuur wordt de implementatie van de onderzoeksagenda “[INBO op weg naar 2030](#)” vormgegeven via een gerichte programmawerking. Deze agenda geeft richting aan het onderzoek en de monitoring in nauwe samenhang met Vlaamse en Europese beleidsdoelstellingen. Het fungeert als het strategisch kader voor prioritering, de dialoog met stakeholders en de verdere ontwikkeling van extern gefinancierd onderzoek via het Eigen Vermogen.

De onderzoeksagenda is opgebouwd rond drie centrale inhoudelijke pijlers, die ook weerspiegeld worden in de drie operationele doelstellingen van SD4 binnen het Inhoudelijk Strukturelement ‘Natuur en Biodiversiteit’ van de Beleidsnota Omgeving.

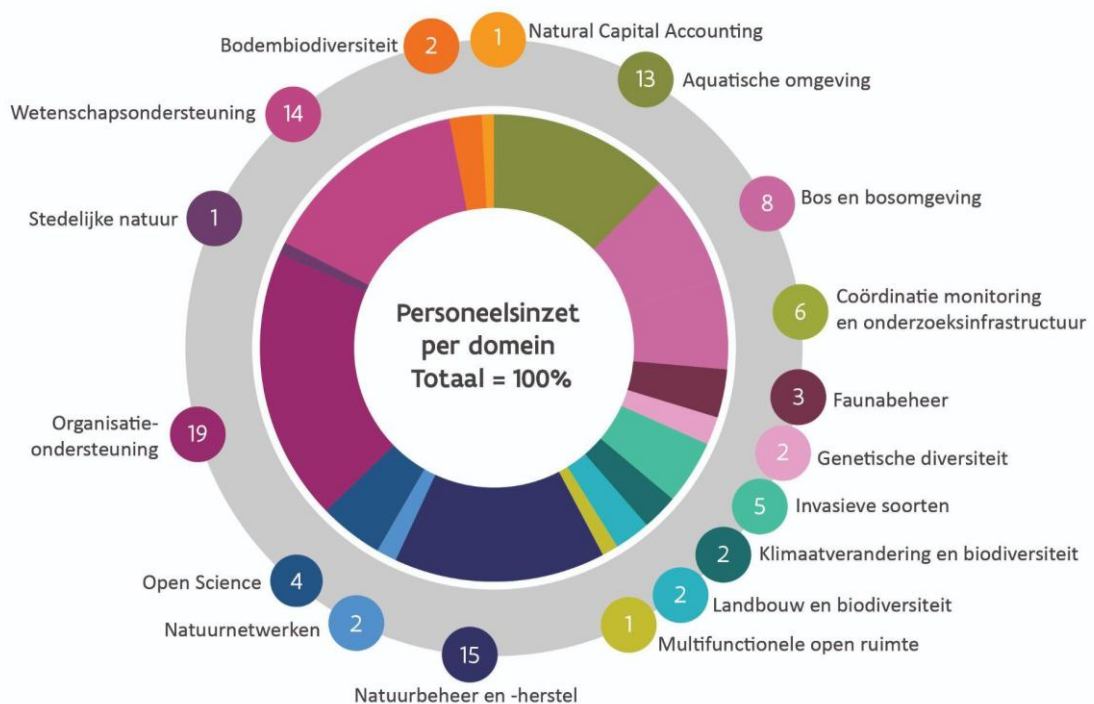
- **Natuur in beeld:** Het INBO brengt de toestand van de natuur systematisch in kaart, met een fundamentele focus op biodiversiteit en het functioneren van ecosystemen.
- **Natuurgebaseerde oplossingen:** Het instituut reikt wetenschappelijk onderbouwde oplossingen aan om actief natuurbeheer en grootschalig natuurherstel te faciliteren en te optimaliseren.

- **Relatie mens en natuur:** Het INBO onderzoekt de complexe wisselwerking tussen mens en natuur om maatschappelijke transitie te ondersteunen, in lijn met de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

De drie pijlers uit de INBO onderzoeksagenda 'INBO op weg naar 2030'

Deze pijlers worden operationeel vertaald in een tiental programma's, inhoudelijk aangestuurd door twee **programmacoördinatoren** en ondersteund door **horizontale (teamoverschrijdende) werkgroepen**. De programmawerking zorgt voor de dagelijkse vertaling van de strategische onderzoeksagenda naar concrete onderzoeksactiviteiten. Ze bewaakt de inhoudelijke samenhang, voortgang en beleidsrelevantie van het onderzoek en vormt zo de schakel tussen strategische prioriteiten en de dagelijkse onderzoekspraktijk.

Personeelsinzet INBO/EV INBO (samen 100%) voor de 14 inhoudelijke programma's, wetenschapsondersteuning, en niet-programmagebonden organisatieondersteuning

Acties en verwachte outputs

- **Professionalisering van de staf 'Communicatie & Beleid'**
(Output: Versterkte capaciteit voor regie, afstemming en kwaliteitsborging van beleidsondersteunende processen)
- **Actualisering van teamcharters via gefaciliteerde trajecten**
(Output: Gevalideerde teamcharters met duidelijke rollen, werkafspraken en aandacht voor welzijn en veiligheid)
- **Optimalisatie van de programmastructuur en interactie tussen het MT en programmacoördinatoren**
(Output: Een formeel afsprakenkader met duidelijke mandaten, rollen en modaliteiten voor horizontale samenwerking)
- **Organisatie van de inspiratiedag op 16 maart voor alle medewerkers**
(Output: Een syntheseverslag met aanbevelingen uit de rondetafelgesprekken over de toekomstige programmawerking)
- **Organisatie van drie structurele overlegmomenten met programmacoördinatoren**
(Output: Verslagen van de strategische dialoog met het en concrete afspraken over prioriteiten en kerntaken)

1.5. AANBEVELINGEN AUDIT VLAANDEREN

We verwijzen hiervoor naar het beleidsgericht rapport van Audit Vlaanderen van januari 2026. Dit beleidsgericht rapport schetst de stand van zaken van de opdrachten van de afgelopen vijf jaar bij het INBO.

Op basis van de auditwerkzaamheden in 2024 en 2025 concludeert Audit Vlaanderen dat het INBO op een gestructureerde en consistente wijze werkt aan organisatiebeheersing. Dit blijkt uit een zeer goede trackrecord: over de voorbije vijf jaar zijn alle aanbevelingen volledig aanvaard en tijdig gerealiseerd (beide indicators scoren 100%). Sinds 2022 zijn er geen openstaande aanbevelingen meer, waardoor de indicator rond de aanvaardbaarheid van streefdata niet langer van toepassing is.

De audits van de belangrijkste kernprocessen leverden positieve conclusies op. In het bijzonder het proces adviseren en rapporteren werd in zowel 2024 als 2025 als “onder controle” beoordeeld, zonder vastgestelde onregelmatigheden of bijkomende aanbevelingen. De beperkte optimalisatiepunten die in 2024 werden geïdentificeerd, zijn in 2025 definitief verankerd via versterkte interne rapportering, een fijnere planning van adviesvragen en een geoptimaliseerde toewijzing van expertise.

Op het vlak van risicomanagement realiseerde het INBO in 2025 een structurele verankering:

- **Risico raamwerk:** nieuw kader waarin de risicostrategie, respons, rollen, verantwoordelijkheden en de periodiciteit van analyses helder zijn vastgelegd.
- **Risicoanalyse 2025:** In uitvoering van dit raamwerk voerde het managementteam een integrale analyse uit van de belangrijkste strategische en operationele risico's.

Deze resultaten bevestigen dat het INBO auditbevindingen consequent omzet in concrete verbeteringen en de organisatiebeheersing op een volwassen en betrouwbare manier verder uitbouwt.

In 2026 verschuift de focus van opbouw naar verdere doorwerking en verfijning van het risicomanagement. Centraal staat daarbij de verdere uitbouw en actieve toepassing van het risicoregister als sturingsinstrument op strategisch en operationeel niveau.

Acties en verwachte outputs

- **Actualisering en verdieping van het integrale risicoregister**
(Output: Een geactualiseerd risicoregister van strategische, financiële en operationele risico's)
- **Formalisering van risico dialogen binnen het MT en de teams**
(Output: Een vaste overlegstructuur met systematische bespreking, opvolging en evaluatie van risico's.)

- **Professionalisering van de operationele opvolging van risico's**
(Output: Een gestroomlijnd opvolgproces voor beheersmaatregelen, met duidelijk eigenaarschap per risicodossier.)

1.6. INFORMATIEVEILIGHEID EN CYBERSECURITY

Door de toenemende digitalisering en strengere Europese regelgeving (NIS2) is informatieveiligheid een strategische prioriteit voor het INBO. Als beheerder van unieke biodiversiteitsdata is het Instituut officieel geregistreerd als een "belangrijke entiteit". Dit brengt formele verplichtingen met zich mee voor risicobeheer, incidentmelding en bestuurlijke verantwoordelijkheid.

In 2025 legde het INBO de basis met een Information Security Management System (ISMS) en een heldere governance, inclusief rollen voor de CISO en DPO. In 2026 verschuift de focus van het opstellen van dit beleid naar de feitelijke operationele uitvoering. Het doel is om de effectiviteit van de beveiliging aan te tonen door middel van continue monitoring, verscherpt patch management en het trainen van incident procedures. Door systematische kwartaalrapportages aan het management en actieve awareness-programma's borgt het INBO de veiligheid van zijn digitale onderzoeksprocessen en infrastructuur.

Acties en verwachte outputs

- **Governance en rapportage versterken**
(Output: Geformaliseerde rollen, een opgestarte kwartaalcyclus en gestandaardiseerde rapportages aan het MT)
- **Patchmanagement optimaliseren**
(Output: Geoptimaliseerde patchprocessen voor alle endpoints en servers)
- **Cloudmonitoring operationeel versterken**
(Output: Een operationele beveiligingsmonitoring van de cloudinfrastructuur, inclusief kwartaalrapportages)
- **Geautomatiseerde dreigingsdetectie activeren**
(Output: Actieve dreigingsdetectie voor alle cloudaccounts)
- **Incidentmanagement verfijnen**
(Output: Aangescherpte monitoringprocedures en playbooks voor verschillende incidenttypes)
- **Continuïteitsplanning actualiseren**
(Output: Een geactualiseerd Incident Response Plan en Business Continuity Plan)
- **Tabletop exercise uitvoeren**
(Output: Een geteste escalatieprocedure en verbeterpunten voor het veiligheidsteam)
- **Jaarlijkse beleidsreview uitvoeren**
(Output: Een geactualiseerd beveiligingsbeleid en een versterkt operationeel procedurekader)
- **Awareness-programma verder uitrollen**
(Output: Maandelijkse security-communicatie en een uitgevoerde jaarlijkse phishing-simulatie)

1.1 1.7. DIVERSITEIT EN GELIJKE KANSEN

Het INBO streeft naar een inclusieve werkplek die de diversiteit van de samenleving weerspiegelt en gelijke kansen biedt. Kwaliteiten en vaardigheden staan centraal, ongeacht geslacht, gender, afkomst, leeftijd of handicap. De invulling van deze ambities gebeurt binnen strikte budgettaire en personele randvoorwaarden, die niet alleen het tempo maar ook het ambitieniveau van de te nemen acties bepalen.

Acties en verwachte outputs

- **Beleidsafstemming met de Vlaamse overheid versterken**
(Output: Actieve deelname aan de Commissie Diversiteit en structurele informatiedoorstroming naar het INBO)
- **Actualisatie van het INBO-diversiteitsplan**
(Output: Een geactualiseerd diversiteitsplan, afgestemd op het nieuwe Strategisch Gelijkekansen- en Diversiteitsplan van de Vlaamse overheid)
- **Versterken van een trans-inclusieve werkomgeving**
(Output: Concrete maatregelen en richtlijnen die trans-inclusiviteit binnen de organisatie versterken)
- **Instroom van kansengroepen ondersteunen**
(Output: Voortgezette samenwerking met de Samenlevingsdienst en nieuwe BIS- en WES-stagiairs)
- **Opleiding rond onbewuste vooroordelen organiseren**
(Output: Een gerealiseerde opleiding over unconscious bias voor medewerkers)
- **Actualisatie van het Gendergelijkheidsplan (GEP)**
(Output: Een herzien Gendergelijkheidsplan dat voldoet aan actuele EU-compliancevereisten)
- **Focus op neurodiversiteit versterken**
(Output: Concrete werkvloeraanpassingen en acties op basis van de feedback uit het infomoment van 2025)
- **Netwerk en externe partnerschappen uitbouwen**
(Output: Geoperationaliseerde samenwerking met externe partners voor inclusieve werving en diversiteitsbeleid)

1.2 1.8. PREVENTIE

Veiligheid

Bij het INBO beschouwen we welzijn en veiligheid als essentiële randvoorwaarden voor een duurzame organisatie. Gezien onze uiteenlopende expertises, zoals monitoring in het veld en werk in laboratoria, zijn dit fundamentele waarden in alles wat we doen. Onze ambitie is een proactieve veiligheidscultuur: een omgeving waarin iedereen verantwoordelijkheid neemt voor preventie en verbetering, en waar de rollen binnen de hiërarchie en ondersteuning eenduidig zijn vastgelegd.

Acties en verwachte outputs

- **Rol- en verantwoordelijkheidsverdeling voor veiligheid en welzijn vastleggen**
(Output: Een integraal veiligheids- en welzijnscharter met duidelijke rollen en mandaten)
- **Gespecialiseerde veiligheidstrainingen uitvoeren**
(Output: Een gerealiseerd opleidingsplan 2026 voor kritische veiligheidscompetenties)
- **Functiegerichte risicoanalyses actualiseren**
(Output: Geactualiseerde risicoanalyses per functieprofiel, inclusief protocollen voor werken in en rond water)
- **Risicobeheer voor gevaarlijke stoffen aanscherpen**
(Output: Specifieke risicoanalyses en werkinstructies voor gevaarlijke stoffen en biologische agentia)
- **Veiligheidsprotocollen voor derden en vrijwilligers verankeren**
(Output: Geformaliseerde procedures en afspraken voor veilig samenwerken met derden en vrijwilligers)
- **Structurele veiligheidsdialoog borgen**
(Output: Structurele opvolging van veiligheidsacties via verslagen en actielijsten van de werkgroep Veiligheid)
- **Veiligheid voor leidinggevendenden versterken**
(Output: Afgeronde vormingstrajecten over de veiligheidsverantwoordelijkheden van de hiërarchische lijn)

Welzijn

Het welzijn van onze medewerkers is onlosmakelijk verbonden met de kwaliteit van ons onderzoek. Het INBO hanteert een integrale visie op werkbaar werk, waarbij psychosociaal welzijn, inclusiviteit en een gezonde werk-privébalans centraal staan. Onze aanpak richt zich op proactieve preventie, het tijdig herkennen van signalen en het bieden van de juiste ondersteuning op maat van elke loopbaan.

Voor het welzijnsbeleid in 2026 ligt de nadruk op het vertalen van strategische kaders (zoals Re-integratie 3.0 en Expeditie Talent) naar de dagelijkse praktijk.

Acties en verwachte outputs

- **Preventieplan operationaliseren**
(Output: Een actueel preventiedossier met aantoonbare voortgang en evaluatie van de genomen maatregelen)
- **Vaardigheden rond welzijn en inclusie versterken**
(Output: Getrainde medewerkers met verhoogde competenties in sociale veiligheid, agressiebeheersing en inclusief samenwerken)
- **Langdurige inzet erkennen**
(Output: Gerealiseerde huldiging momenten als formele erkenning van expertise en loyaliteit)

- **Cultuurplan implementeren**
(Output: Een gedragen cultuurplan met duidelijke gedragsankers rond respect, vertrouwen en open feedback)
- **Re-integratiebeleid verankeren**
(Output: Een vernieuwd re-integratieprotocol voor duurzame werkhervatting na langdurige afwezigheid)
- **Pensioenbeleid moderniseren**
(Output: Geactualiseerde beleidsrichtlijnen voor loopbaaneinde en pensioenvoorbereiding)
- **Welzijnsdialoog structureel borgen**
(Output: Periodieke voortgangsverslagen en gerichte bijsturing op basis van medewerkersfeedback)

1.9. KLIMAAT EN DUURZAAMHEID (CO₂-UITSTOOT, ENERGIEVERBRUIK EN ECOLOGISCHE VOETAFDruk)

Duurzaamheid is voor het INBO een concrete verantwoordelijkheid die actief wordt geïntegreerd in de dagelijkse werking, infrastructuur en onderzoekspraktijk. Als kennisinstelling wil het INBO niet alleen bijdragen aan wetenschappelijke inzichten rond biodiversiteitsverlies maar ook zelf een voorbeeldfunctie opnemen door het verkleinen van de eigen ecologische voetafdruk.

Het INBO zet daarom in op een structurele verankering van duurzaam energie-, mobiliteits- en organisatiebeheer. Dit gebeurt via technische en infrastructurele maatregelen, maar ook via gedragsverandering, interne sensibilisering en organisatiebrede samenwerking. De interne werkgroep Duurzaamheid speelt hierin een centrale rol en werkt aan de uitbouw en de implementatie van een geïntegreerd actieplan. De uitvoering van deze initiatieven gebeurt gefaseerd en in functie van de beschikbare budgettaire en operationele randvoorwaarden.

Sinds 2015 groeide het personeelsbestand (INBO/EV INBO) van 260 naar ca. 350 medewerkers en nam ook het wagenpark toe. Deze schaalvergroting, deels ingegeven door bijkomende opdrachten, maakt dat de oorspronkelijke CO₂-referentiewaarde niet langer representatief is. Daarenboven vereist de werking van het INBO vaak het gebruik van zwaardere terreinwagens die op heden nog niet kunnen worden vervangen door elektrische modellen. De huidige besparingscontext bemoeilijkt bovendien de verdere vergroening van het wagenpark, aangezien elektrische en hybride voertuigen hogere investeringskosten vergen maar de investeringsmiddelen dalen.

Energie en infrastructuur

Acties en verwachte outputs

- **Monitoringdata vertalen naar energiebesparende maatregelen voor labo-infrastructuur en koelsystemen**

(Output: Een prioriteitenlijst van energiebesparende ingrepen voor energie-intensieve installaties)

- **Energieprestaties van verwarming, ventilatie en koeling optimaliseren via het raamcontract**
(Output: Verbeterd rendement van gebouwinstallaties en een lager energieverbruik)
- **Haalbaarheid van bijkomende PV-installaties onderzoeken**
(Output: Een investeringsdossier of projectplan voor extra zonnepanelen op de sites Geraardsbergen en Grimminge)
- **Beheer van De Helix overnemen van Departement Omgeving**
(Output: Een operationele werkhub voor bodem-, bos- en terreinonderzoek met duurzaam en ecologisch sitebeheer)
- **Renovatie van de broedhal en serre in Linkebeek voorbereiden en opstarten**
(Output: Een ingediende bouwaanvraag en verder uitgewerkte bouwplannen voor een energiezuinige renovatie van de broedhal en serre)

Mobiliteit en organisatiepraktijk

Acties en verwachte outputs

- **Wagenpark elektrificeren en mobiliteitsbeleid actualiseren**
(Output: Een versnelde transitie naar elektrische voertuigen en een geactualiseerd mobiliteitskader dat duurzame keuzes bij dienstverplaatsingen stimuleert)
- **Duurzaamheidscriteria integreren in richtlijnen voor dienstreizen**
(Output: Geactualiseerde richtlijnen die duurzaamheid als kernwaarde verankeren in de planning en uitvoering van dienstreizen)

Organisatiebrede verankering en sensibilisering

Acties en verwachte outputs

- **Actieplan duurzaamheid afronden en gefaseerd uitrollen**
(Output: Een operationeel organisatiebreed duurzaamheidskader, gecoördineerd door de werkgroep Duurzaamheid)
- **Interne communicatie en sensibilisering rond duurzaamheid versterken**
(Output: Verhoogde betrokkenheid van medewerkers via gerichte duurzaamheidscommunicatie en sensibiliseringsacties)
- **Bewustmakingsinitiatieven rond digitale hygiëne ontwikkelen**
(Output: Meer efficiënt datagebruik en verhoogde IT-bewustwording, met een lagere energie-impact van digitale processen)

1.10. ETHISCHE EN WETENSCHAPPELIJKE VERANTWOORDING

Wetenschappelijke integriteit

Als onafhankelijk kennisinstituut van de Vlaamse overheid hanteert het INBO de hoogste standaarden voor betrouwbaarheid, transparantie en zorgvuldigheid. Wetenschappelijke integriteit is voor ons geen passieve afvinklijst, maar een actieve bouwsteen voor de maatschappelijke legitimiteit en de kwaliteit van ons beleidsadviserend onderzoek.

Sinds 2019 vormt de Commissie Wetenschappelijke Integriteit (CWI) het structurele fundament voor onze integere onderzoekscultuur. Door middel van proactieve richtlijnen, onafhankelijke meldingstrajecten en verplichte jaarlijkse dilemmatrainingen, verankeren we een ethisch bewustzijn in de dagelijkse praktijk van elke medewerker. Hiermee garandeert het INBO dat beleidsmakers en stakeholders kunnen vertrouwen op objectieve data en robuuste wetenschappelijke inzichten in een complexe onderzoekscontext.

Acties en verwachte outputs

- **Richtlijn voor INBO-affiliatie opstellen**
(Output: Een formeel advieskader voor een correcte en uniforme vermelding van INBO in wetenschappelijke publicaties, inclusief voor alumni)
- **Dilemmatrainingen verder uitrollen**
(Output: Verhoogde ethische weerbaarheid van medewerkers via praktijkgerichte integriteitstrainingen)
- **Deelname aan de Vlaamse Commissie Wetenschappelijke Integriteit versterken**
(Output: Actieve afstemming van het INBO-integriteitsbeleid op Vlaamse standaarden en goede praktijken)
- **Deontologische code jaarlijks actualiseren**
(Output: Een geactualiseerde deontologische code die aansluit bij actuele ontwikkelingen en maatschappelijke verwachtingen)
- **Commissie Wetenschappelijke Integriteit vernieuwen en versterken**
(Output: Een versterkte Commissie Wetenschappelijke Integriteit, met externe experts, voor objectieve en transparante integriteitsbewaking)

Dierenwelzijn

Dierenwelzijn is een fundament van ethisch en kwaliteitsvol onderzoek bij het INBO. Als wetenschappelijke instelling van de Vlaamse overheid nemen we een voortrekkersrol op in het borgen van dierenwelzijn bij onderzoek, monitoring en beheer in het wild. Deze verantwoordelijkheid is structureel verankerd in onze Ethische Commissie en de strikte toepassing van de 3V-principes (Vervanging, Vermindering en Verfijning). Met wetenschappelijke kennis en praktijkgerichte richtlijnen vertalen we dit engagement naar een maatschappelijk gedragen natuurbeleid, waarbij ecologische doelstellingen en dierenwelzijn hand in hand gaan.

Acties en verwachte outputs

- **Dierenwelzijn borgen bij onderzoek en beheer**
(Output: Een consistente toepassing van ethische standaarden en de 3V-principes bij alle interacties met wilde dieren)
- **Dierproefaanvragen beoordelen via de ECD-INBO**
(Output: Een deskundige beoordeling van lopende en nieuwe projecten, inclusief de organisatie van de jaarlijkse commissievergadering)
- **Expertise inbrengen in de Vlaamse Proefdierencommissie**
(Output: Actieve bijdrage aan de afstemming van het Vlaamse proefdierenbeleid op praktijkervaring en wetenschappelijke inzichten)

1.11. PARTICIPATIE EN STRATEGISCHE SAMENWERKING

Participatief werken draagt bij aan de kwaliteit, relevantie en maatschappelijke verankering van onderzoek en beleidsadvies. Door participatie structureel te integreren in zowel interne besluitvorming als externe samenwerking, verhoogt INBO het draagvlak voor keuzes en worden onderzoeksresultaten beter afgestemd op de noden van beleid, beheer en maatschappij.

Intern is participatief werken stevig verankerd in de organisatie. Externe stakeholderparticipatie is geïntegreerd in de volledige onderzoekscyclus (opzet onderzoeksvragen, uitwerking, en uptake van de resultaten). Daarnaast zet INBO sterk in op structurele en strategische samenwerking met onderzoeksinstituten, overheidsdiensten en maatschappelijke partners en onderhoudt intensieve partnerschappen met beleids- en beheeractoren. Via overlegplatformen, gezamenlijke projecten en formele samenwerkingsakkoorden (bv. memorandum of understanding) worden synergieën gemaximaliseerd en wordt kennisdeling versterkt.

Acties en verwachte outputs

- **Periodiek overleg met sleutelactoren**
(Output: Versterkte kennisuitwisseling en nauwere afstemming tussen wetenschappelijk onderzoek en actuele beleids- en beheernoden)
- **Gebruikersplatform bosonderzoek verder uitbouwen**
(Output: Praktijkgerichte kennisuitwisseling via terreinexcursies en studiedagen over duurzaam en klimaatrobuust bosbeheer)
- **Onderzoekersplatform bosonderzoek versterken**
(Output: Intensere samenwerking met academische partners en betere methodologische afstemming in bosonderzoek)
- **Kennisplatform natuurbeheer en natuurherstel ondersteunen**
(Output: Een actieve kennis- en uitwisselingshub voor onderzoekers, terreinbeheerders en beleidsmakers)
- **Structurele samenwerking met Vlaamse wetenschappelijke instellingen verankeren**
(Output: Gezamenlijke onderzoeks- en kennistrjecten via structurele samenwerkingsafspraken met Vlaamse kennispartners)

- **Partnerschappen met beleids- en beheeractoren optimaliseren**
(Output: Betere geïntegreerde ondersteuning van het biodiversiteitsbeleid via versterkte samenwerking binnen en buiten het beleidsdomein)
- **Interactie met de Minaraad intensiveren**
(Output: Snellere doorstroming van wetenschappelijke kennis naar strategische beleidsadvisering, en vice versa)

1.12. COMMUNICATIE & OUTREACH

Het INBO investeert doelgericht in heldere en impactvolle communicatie om wetenschappelijke kennis toegankelijk en bruikbaar te ontsluiten voor beleid en praktijk. Het toepassen van Heerlijk Helder taalgebruik is een strategisch instrument om transparantie te versterken en de brug te slaan tussen onderzoek, beleid en samenleving. Medewerkers worden actief ondersteund om doelgroepgericht te communiceren, onder meer via interne kennisdeling en gerichte ondersteuning.

Het instituut onderzoekt daarnaast hoe generatieve AI op een verantwoorde manier kan worden ingezet als ondersteunend hulpmiddel om complexe wetenschappelijke informatie toegankelijker te maken, zonder in te boeten aan inhoudelijke nauwkeurigheid en integriteit.

Om onderzoeksresultaten efficiënt te ontsluiten, wordt bij publicaties op de INBO-website systematisch een beknopte en toegankelijke samenvatting toegevoegd. Voor geselecteerde publicaties worden kernboodschappen bovendien visueel vertaald via infografieken, zodat inzichten snel interpreteerbaar zijn voor diverse doelgroepen, waaronder beleidsmakers, terreinbeheerders en het brede publiek.

Naast klassieke communicatiekanalen zet het INBO strategisch in op eigentijdse en laagdrempelige formats zoals podcasts, video's, blogs en sociale media. Deze kanalen versterken de zichtbaarheid, maatschappelijke relevantie en impact van het onderzoek. Ze dragen tevens bij aan een proactieve positionering van het INBO als kennispartner.

In het kader van internationale samenwerking en profilering wordt ook de Engelstalige communicatie structureel versterkt. Dit gebeurt via een Engelstalige nieuwsbrief, meertalige audiovisuele content, een Engelstalig luik op de website en systematische Engelstalige samenvattingen bij rapporten. Zo wordt de internationale toegankelijkheid en valorisatie van onderzoeksresultaten duurzaam verankerd.

Acties en verwachte outputs

- **Strategisch kader 'Heerlijk Helder' verankeren**
(Output: Een langetermijnstrategie, inclusief benchmarking met Vlaamse partners, voor structureel heldere en doelgroepgerichte communicatie)
- **Mediatrainingen voor onderzoekers organiseren**
(Output: Verhoogde vaardigheid van medewerkers om wetenschappelijke inzichten correct en toegankelijk te vertalen naar media en publiek)

- **Generatieve AI inzetten voor tekstopimalisatie**
(Output: Pilootprojecten en richtlijnen voor het gebruik van AI bij heldere samenvattingen en efficiëntere interne documentopmaak)
- **Viering en profilering van 20 jaar INBO organiseren**
(Output: Een jubileumprogramma dat de interne verbondenheid versterkt en de wetenschappelijke verwezenlijkingen zichtbaar maakt voor een breed publiek)

1.13 ADVISERING

Op basis van eigen onderzoek en gerichte literatuurstudie adviseert het INBO uiteenlopende partners. De adviesverlening focust zich op het behoud, de ontwikkeling, het herstel en het duurzaam beheer van natuurlijke systemen. Naast wettelijk vastgelegde adviezen verleent het INBO ook advies op vraag van derden, waaronder Vlaamse administraties, lokale overheden, natuurorganisaties en particulieren. Het gaat daarbij vaak om vraagstukken die een interpretatie vereisen van bestaande data en wetenschappelijke kennis, of om syntheses van beschikbare literatuur en onderzoeksresultaten.

De adviesverlening verloopt via diverse kanalen. Naast de formele INBO-adviezen stelt het instituut onder meer nota's op voor de minister van Omgeving, levert het inhoudelijke input bij parlementaire vragen, neemt het deel aan stuurgroepen en formuleert het aanbevelingen in rapporten en beleidsdocumenten. Daarnaast beantwoordt het INBO ook vragen die via het contactformulier op de website worden ingediend, een kanaal dat wordt gebruikt door onder meer privépersonen, studenten, overheidsdiensten en natuurverenigingen.

Om de kwaliteit en onafhankelijkheid van de adviesverlening te waarborgen, voeren de adviescoördinatoren systematische kwaliteitscontroles uit. Zij zien toe op een objectieve, wetenschappelijk onderbouwde advisering en op de tijdige oplevering van adviezen binnen de afgesproken termijnen.

Acties en verwachte outputs

- **Wetenschappelijke adviesverlening op maat bieden**
(Output: tijdige en kwalitatieve beantwoording van ad-hocadviesvragen, parlementaire vragen en informatieverzoeken ter ondersteuning van het beleid, voor naar schatting circa 150+ dossiers)
- **Deelname aan stuurgroepen en andere adviesorganen**
(Output: actieve en inhoudelijke inbreng in stuurgroepen en adviesorganen)

1.14. PERSONEELPLAN

Het INBO PEP is toegevoegd als bijlage 2. In 2026 starten we op INBO met 195 koppen (185,2 VTE). In het kader van de besparingen plannen we geen aanwervingen of vervangingen.

1.15. BEGROTING

INBO

De INBO-begroting valt volledig onder het **Inhoudelijk Structuurelement (ISE) 'Natuur en Biodiversiteit'** uit de [Beleidsnota 2025-2029 Omgeving](#).

Het INBO verwacht de komende legislatuur jaarlijks 17.746 keuro loonmiddelen en 4.641 keuro werkmiddelen te kunnen besteden aan zijn reguliere werking. De werkmiddelen bedragen jaarlijks zo'n 1.753 keuro apparaatskredieten en zo'n 2.888 keuro beleidskredieten. De exacte cijfers voor 2026 vind je in onderstaande tabel.

Begrotingsartikel	Beschrijving	Krediet soort	BO 2026 keuro
QC0-9QAGAZZ-OW	Ontvangsten werking en toelagen	AO	2.963
QC0-9QCGTFG-OW	Ontvangsten werking en toelagen - Natuur en biodiversiteit - Wetenschappelijke onderbouwing en evaluatie voor een doeltreffend biodiversiteitsbeleid (fonds INBO)	TO	25
QC0-1QAG2ZZ-LO	Lonen	VAK	17.746
		VEK	17.746
QC0-1QAG2ZZ-WT	Werking en toelagen	VAK	1.753
		VEK	1.753
QC0-1QCG2FF-WT	Werking en toelagen - Natuur en biodiversiteit - Wetenschappelijke onderbouwing en evaluatie voor een doeltreffend biodiversiteitsbeleid	VAK	2.888
		VEK	2.888
QC0-1QCG4FG-WT	Werking en toelagen - Natuur en biodiversiteit - Wetenschappelijke onderbouwing en evaluatie voor een doeltreffend biodiversiteitsbeleid (Fonds INBO)	VRVAK	25
		VRVEK	25

EV INBO

Het EV INBO heeft een aparte begroting. Ook deze valt volledig onder het **Inhoudelijk Structuurelement (ISE) 'Natuur en Biodiversiteit'** uit de [Beleidsnota 2025-2029 Omgeving](#). Voor 2025 werd de omzet bij de opmaak begroot op 4.770K euro en bij de laatste aanpassing begroot op 8.220K euro. Voor 2026 wordt de omzet begroot op 6.126K euro. Het EV INBO realiseert jaar na jaar een begroting in evenwicht. Hierbij worden de algemene investeringen in infrastructuur, die met het historisch kapitaal van het EV INBO worden gefinancierd, buiten beschouwing gelaten.

De budgetten van het EV INBO zijn minder goed voorspelbaar. Dit komt onder meer door:

- Het tijdspad tussen de opmaak van de begroting (mei jaar x-1) en de effectieve uitvoering: lopende projecten kennen soms een vertraging, en er kunnen nog heel wat projecten nadien gegund en opgestart worden.
- Desondanks begroot het EV INBO conservatief op basis van de juridische engagementen die aangegaan zijn.
- De afhankelijkheid van Europese projectfinanciering, met lange looptijd en lange projectgunningstijd.
- De afhankelijkheid van de vraag van partners voor het aangaan van samenwerkingsovereenkomsten
- De toegang van Vlaamse Wetenschappelijke Instellingen (VWI) tot onderzoeksfinanciering (bv. FWO)
- De toekenning van de PAS-provisie.

Desondanks begroot het EV INBO conservatief op basis van de juridische engagementen die aangegaan zijn.

Het kapitaal van het EV INBO bedroeg eind 2024 2.396 k euro. Als gevolg van de consolidatie die sinds 2014 van kracht is, kan dit kapitaal niet langer worden ingezet voor de interne werking. Het geconsolideerde kapitaal kan enkel, mits goedkeuring van de EV INBO-beheercommissie en in het kader van de begrotingscontrole, worden aangewend voor investeringen. Voor de komende periode staat de aanwending van deze middelen in het teken van de operationele uitbouw van De Helix (m.n. voorbehandelingslokaal) en de duurzame renovatie van de broedhal en serre in Linkebeek.

Bijdrage aan de INBO-begroting via overeenkomsten met De Vlaamse Waterweg nv, het agentschap maritieme toegang, en de VMM

Een deel van de INBO-begroting komt tot stand via langlopende overeenkomsten met een drietal Vlaamse overheidspartners en dit via een recurrente kredietoverdracht. Deze kredietoverdrachten maken integraal deel uit van de reguliere INBO-begroting. Bijgevolg zijn ze onderhevig aan externe wijzigingen, zoals opgelegde besparingen en loonindexeringen (endogene groei).

Het gaat om:

1. een samenwerkingsovereenkomst met De Vlaamse Waterweg nv, looptijd is van onbepaalde duur.
2. een raamovereenkomst met de afdeling Maritieme Toegang van het Departement Mobiliteit en Openbare Werken (aMT), looptijd van de huidige overeenkomst: 2019-2028.
3. een raamovereenkomst met de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM), looptijd van de huidige overeenkomst: 2022-2027.

Deze partners dragen jaarlijks bij aan de begroting van het INBO. Globaal genomen zijn deze drie overeenkomsten in 2026 samen goed voor ca. 10% van de totale personeelsbegroting van het INBO, en ca. 20 VTE. Deze zijn dus niet vrij inzetbaar voor andere taken.

De opdrachtgevers bepalen, in nauw overleg met onze onderzoekers, de opdrachten die wij voor hen uitvoeren. We willen ook hier de efficiëntie verhogen en sterker inzetten op verklarend onderzoek en doorwerking.

Opvolging besparingen

Het totale besparingsbedrag van € 569.000 bestaat uit twee onderdelen. Een eerste besparing van € 200.000 werd reeds vastgelegd en situeert zich op de loonmiddelen, meer bepaald op begrotingsartikel QC0-1QAG2ZZ-LO met bijhorende basisallocatie QC0 1QA200 1100.

Daarnaast moet het INBO een bijkomende besparing van € 369.000 realiseren, die voortvloeit uit de algemene besparingsronde van de Vlaamse Regering, waarbij een vermindering van 2% op de belastbare basis van de apparaatskredieten werd opgelegd. Deze bijkomende besparing wensen we te realiseren via werkingsmiddelen en volgende verdeling:

- € 242.000 op begrotingsartikel QC0-1QAG2ZZ-WT, waarvan € 230.000 op bijhorende basisallocatie QC0 1QA201 1211 en € 12.000 op QC0 1QA202 7422;
- € 127.000 op begrotingsartikel QC0-1QCG2FF-WT, waarvan € 115.000 op bijhorende basisallocatie QC0 1QC201 1211 en € 12.000 op QC0 1QC202 7200.

Het INBO realiseert deze besparing in 2026 via een combinatie van gerichte prioritering binnen het activiteitenpakket, een tijdelijke bijsturing van het personeels- en aanwervingsbeleid en een optimalisatie van de werkingsuitgaven. Daarnaast wordt ingezet op efficiëntiewinsten via een organisatorische optimalisatie, een interne heroriëntering van capaciteit en een versterkte opvolging van uitgaven in functie van strategische doelstellingen. Waar nodig kan het EVINBO tijdelijk ondersteunend worden ingezet binnen de geldende randvoorwaarden.

1.16 EU REGELGEVING DIE DE ENTITEIT MOET OMZETTEN IN INTERNE REGELGEVING

Dit is niet van toepassing voor het INBO. Ons instituut is gehouden tot beleidsgericht wetenschappelijk onderzoek en wetenschappelijke dienstverlening (beleidsvoorbereiding, -uitvoering en -evaluatie), maar niet tot beleidsrealisatie.

1.17 (EVENTUELE) INBREUKPROCEDURES WEGENS LAATTIJDIGE OF FOUTIEVE OMZETTING VAN EU-RICHTLIJNEN

Niet van toepassing voor het INBO.

2. STRATEGISCHE EN OPERATIONELE DOELSTELLINGEN

Onze Strategische doelstellingen (SD) en Operationele doelstellingen (OD) volgen de structuur van het Inhoudelijk Structuurelement 'Natuur en Biodiversiteit' van de [Beleidsnota Omgeving 2025-2029](#) en de [Beleids- en Begrotingstoelichting Omgeving 2026](#).

Hieronder lichten we de onderzoeken (INBO en EV INBO) toe die rechtstreeks invulling geven aan de activiteiten zoals opgenomen in de Beleids- en Begrotingstoelichting (BBT) Omgeving 2026. Een volledig overzicht van de INBO- en EV INBO-projecten is opgenomen in Bijlage 3.

SD 1: WETENSCHAPPELIJKE ONDERBOUWING EN EVALUATIE VOOR EEN DOELTREFFEND NATUURBELEID

OD1.1: Toestand en trend van de natuur in beeld brengen

Deze doelstelling richt zich op het systematisch verzamelen, analyseren en ontsluiten van gegevens over de toestand, trends en ruimtelijke spreiding van natuur in Vlaanderen, als basis voor beleidsopvolging, evaluatie en rapportering.

Ze omvat in het bijzonder de langetermijnmonitoring in het kader van de wettelijke taken van het INBO, inclusief rapportering volgens de geldende frequenties. Daarnaast omvat deze doelstelling ook grootschalige monitorings- en evaluatieprojecten voor partners binnen de Vlaamse overheid. Voorbeelden hiervan zijn onder meer [MONEOS](#) (geïntegreerde monitoring van het Schelde-estuarium, ism DVW nv), [MONACO](#) (broedvogelmonitoring in zoekzones voor natuurcompensaties in de Achterhaven van Zeebrugge, ism VLM) en monitoring in functie van beheerregelingen zoals [TOP GULL](#) (monitoring grote meeuwen, ism ANB). Deze opsomming is illustratief en niet limitatief.

Ook ecologische advisering en beheerevaluatie maken deel uit van deze doelstelling, onder meer via gestandaardiseerde ecologische inventarisaties en evaluaties van beheerde gebieden, zoals de [duinen en schorren aan de Vlaamse kust](#) (ism ANB).

Monitoring en evaluatie van het stikstofbeleid (Programmatische Aanpak Stikstof), in samenhang met relevante Europese verplichtingen inzake emissiereductie (NEC-richtlijn)

Waarom?

- ISE Ruimte en Milieu – SD4, OD4.1: Minder stikstof voor natuurherstel
- ISE Natuur en Biodiversiteit – SD1, OD1.2: Uitvoering van instandhoudingsbeleid en stikstofsanering
- ISE Natuur en Biodiversiteit – SD4, OD4.1: Toestand en trend van de natuur in beeld brengen

Acties en verwachte outputs

- **PAS-effectmonitoring verder uitrollen via de Meetnetten Natuurlijk Milieu**

Een belangrijke pijler binnen dit kader is de verdere uitrol van de PAS-effectmonitoring via onder meer de Meetnetten Natuurlijk Milieu. Hiermee volgen we systematisch de toestand en evolutie van het natuurlijk milieu en de vegetatie van Europees beschermde habitattypes op, met specifieke aandacht voor stikstofgerelateerde milieudruk. Deze monitoring brengt de mate van vermessing in beschermde natuurgebieden in kaart en laat toe de effectiviteit van stikstofreducerende maatregelen en herstelbeheer te evalueren. In 2026 omvat dit concreet de verdere uitrol en optimalisatie van het meetnet eutrofiëring in grondwater, inclusief methodologische verfijning en uitbreiding van de ruimtelijke dekking, de eerste geïntegreerde rapportage van de resultaten van dit meetnet (opgestart in 2025) binnen VORA PAS, de opstart en het ontwerp van een meetnet eutrofiëring in oppervlaktewater, en de koppeling van meetnetdata aan habitatkwaliteit en trends in stikstofgevoelige habitattypes. (Output: Een operationeel en methodologisch gevalideerd meetnet voor eutrofiëring in grondwater, aangevuld met een eerste VORA PAS-rapport met indicatoren voor vermessingsdruk en milieutoestand; een uitgewerkt ontwerp en implementatieplan voor een meetnet eutrofiëring in oppervlaktewater; en gevalideerde indicatoren en tijdreeksen die toelaten om trends in milieutoestand en de effectiviteit van PAS-maatregelen te evalueren)

- **Gericht onderzoek uitvoeren naar de effectiviteit van stikstofreducerende en herstelmaatregelen**

Aanvullend voert het INBO gericht onderzoek naar de ecologische effecten en de efficiëntie van stikstofreducerende maatregelen en herstelbeheer. Dit onderzoek vult de PAS-effectmonitoring aan en levert de noodzakelijke proceskennis om de waargenomen trends te interpreteren en maatregelen gericht bij te sturen, en wordt waar relevant ingebed in Europese onderzoeksnetwerken.

In 2026 ligt de focus in de eerste plaats op de rol van bossen als buffer voor nutriëntenstromen en stikstofdepositie. Het Vlaamse bosareaal bestaat grotendeels uit jonge bossen op voormalige landbouwgronden, waarvan de bodems historisch bemest zijn. Het is momenteel onvoldoende gekend in welke mate deze jonge loofbossen stikstof en fosfor kunnen vastleggen en zo kunnen fungeren als buffer voor aangrenzende stikstofgevoelige Natura 2000-habitats, en in welke mate zij zelf kunnen ontwikkelen tot volwaardige boshabitats onder hoge stikstofdepositie. In 2026 worden daarom gerichte bodemstalen genomen in onder meer Vloethemveld en Mortagnebos en worden deze geanalyseerd met het oog op een kwantitatieve inschatting van nutriëntenopslag en -dynamiek.

Parallel wordt onderzocht hoe bosbeheer de respons van de kruidlaag op stikstofdepositie beïnvloedt, onder meer via analyses van kruidlaaggemeenschappen in beheerde bossen en bestaande dunningsexperimenten in Europa. Dit omvat de evaluatie van nieuwe methoden voor het inschatten van stikstofaanvoer en -mineralisatie in bosbodems, eerste analyses van kruidlaagdiversiteit in functie van stikstof en licht op basis van ICP Forest-data, en de opstart van experimentele proefopzetten rond stikstof en licht in België, Nederland en Duitsland.

Deze onderzoeksinspanningen worden versterkt via deelname aan Europese netwerken, zoals de COST-actie CLEANFOREST, waarin kennis over de effecten van klimaatverandering en stikstofdepositie op bossen wordt samengebracht. Dit resulteert onder meer in syntheses van langetermijntrends in stikstof- en zwaveldepositie in Europese bossen en experimenteel onderzoek naar stikstofprocessen in het bos, zoals de rol van pollen en geassocieerde micro-organismen in de stikstofdynamiek van doorvalwater.

Daarnaast wordt het herstelpotentieel van kwetsbare habitats, zoals vennen, onderzocht onder de gecombineerde druk van nutriëntenbelasting en klimaatverandering, met aandacht voor de randvoorwaarden die nodig zijn om duurzaam herstel mogelijk te maken. In aanvulling hierop wordt de kennis geactualiseerd over habitattypes die wel zijn aangewezen in SBZ-H, maar momenteel niet (meer) voorkomen, met het oog op een realistische inschatting van hun realiseerbaarheid.

Tot slot wordt onderzocht hoe gebiedsgerichte grondwaterregimes kunnen bijdragen aan het succes van PAS-herstelmaatregelen. Voor een belangrijk aantal habitattypes en soorten zijn hydrologische condities cruciaal. In 2026 worden gebiedsspecifieke abiotische grenswaarden voor relevante hydrologische variabelen berekend als verfijning van de algemene gunstige bereiken, rekening houdend met de vereisten van lokale sleutelsoorten.

(Output: Onderbouwde en kwantitatieve inzichten in de buffercapaciteit van bossen voor stikstof en fosfor, gevalideerde methoden en experimentele evidentie voor de interactie tussen stikstofdepositie, bosbeheer en biodiversiteit; bijdragen aan Europese kennisontwikkeling en syntheses rond stikstof in bossen; een geactualiseerd en gebiedsgericht inzicht in de realiseerbaarheid van aangewezen maar ontbrekende habitattypes; en gebiedsspecifieke hydrologische grenswaarden die rechtstreeks inzetbaar zijn voor het ontwerpen, prioriteren en bijsturen van PAS-herstelmaatregelen)

- **Strategische PAS-onderzoeksagenda verder uitbouwen in samenwerking met het WIC, partners en het werkveld**

In het kader van het Stikstofdecreet neemt het INBO een centrale rol op in de wetenschappelijke ondersteuning, monitoring en evaluatie van het stikstofbeleid. Daartoe werken we aan de verdere uitbouw van een strategische onderzoeksagenda PAS, in nauwe interactie met het werkveld, academische partners, beleidsinstanties en het Wetenschappelijk Interdisciplinair Comité (WIC). Deze agenda versterkt de kennisbasis die nodig is om beheermaatregelen en beleidskeuzes rond stikstofreductie en natuurherstel wetenschappelijk te onderbouwen en ondersteunt de verdere ontwikkeling van een emissiegestuurd beleid. (Output: Een wetenschappelijk gedragen PAS-onderzoeksagenda als onderbouw voor emissiegestuurd stikstofbeleid en natuurherstel)

- **Ecohydrologische studie PAS-maatwerkgebied Turnhouts Vennengebied en advisering overige maatwerkgebieden**

Uitvoeren van een ecohydrologische studie ter ondersteuning van de keuze van

milieukundige (hydrologische) herstelmaatregelen om de instandhoudingsdoelstellingen in het habitatrichtlijngebied BE2100024 te realiseren, op vraag van de intendant. Daarnaast wordt in de overige maatwerkgebieden (Kalmthoutse Heide, Maten, Mechelse Heide en Voerstreek) advies verleent in functie van de opmaak inrichtingsnota's.

(output: In 2026 finaliseert INBO de fiches voor de overige bemeten vennen, waaronder de 3130-vennen; hierin wordt in eerste instantie de beschikbare informatie verwerkt, gevolgd door de resultaten van het veldwerk in het voorjaar van 2026; op basis van het ecohydrologisch onderzoek werkt INBO scenario's uit voor de ruimtelijke allocatie van alle habitatdoelen (3110, 3130 en andere) cf. 'ruimtelijke allocatie instandhoudingsdoelstellingen'; naast de habitats wordt ook de opgave voor soorten meegenomen).

Monitoring van natuurherstel en opvolging van de Natuurherstelverordening

Waarom?

- ISE Natuur en Biodiversiteit – SD1, OD1.1: Een efficiënt internationaal en Europees biodiversiteitsbeleid, op maat van Vlaanderen
- ISE Natuur en Biodiversiteit – SD4, OD4.1: Toestand en trend van de natuur in beeld brengen

Acties en verwachte outputs

- **Een integraal wetenschappelijk monitoringskader voor de Natuurherstelverordening ontwikkelen en publiceren**
Parallel aan het natuurherstelplan publiceert het INBO in 2026 een wetenschappelijk rapport dat de basis vormt voor verdere beleidskeuzes rond monitoring. Het rapport beschrijft welke monitoring noodzakelijk is om de doelstellingen van de Europese Natuurherstelverordening op te volgen en te voldoen aan de rapportageverplichtingen. Het bouwt voort op bestaande monitoringprogramma's, een literatuurstudie en internationale benchmarking, en integreert voorstellen voor aanpassingen en uitbreidingen met aandacht voor coherentie, reproduceerbaarheid en rapportage over de tijdshorizonten 2030, 2040 en 2050. Per indicator wordt verduidelijkt waar robuuste monitoring reeds beschikbaar is, waar verdere ontwikkeling nodig is en hoe een gefaseerde versterking wetenschappelijk kan worden onderbouwd. Het rapport omschrijft bovendien welke actoren bijdragen aan de verschillende onderdelen van de monitoring en waar burgerwetenschap en innovatieve technieken kunnen worden ingezet. Daarmee geeft het INBO ook invulling aan de vraag van de adviesraden MINA-raad, SARO, SERV en SALV naar één integraal monitoringskader. (Output: Een integraal wetenschappelijk monitoringskader voor de Natuurherstelverordening, als basis voor coherente beleidskeuzes, gefaseerde uitrol en Europese rapportering)

- **Bijkomende monitoring gefaseerd voorbereiden en uitrollen**
Een deel van de bijkomende monitoring voor de Natuurherstelverordening wordt reeds voorbereid en gefaseerd uitgerold, met focus op artikel 4. Zo wordt in 2026 het habitatkwaliteitsmeetnet uitgebreid met laagstrandhabitats, wordt de biologische waarderingskaart verder ontwikkeld om ook habitats buiten Natura 2000 op te volgen en wordt habitatkwaliteit op polygoonniveau ingeschat via een vereenvoudigde LSVI-benadering. Daarnaast wordt gewerkt aan een gebiedsdekkende kartering van zoetwaterhabitats binnen Natura 2000. Bijkomende inspanningen zullen noodzakelijk zijn om tegen 2040 een volledig en robuust beeld te verkrijgen van de toestand van alle habitats.
(Output: Uitgebreide en versterkte habitatmonitoring via meetnetten, kartering en kwaliteitsinschatting, gericht op robuuste opvolging van habitattoestand en herstel)
- **Ondersteuning van natuurbeheerplannen, en natuurcompensaties (cross-cutting)**

Boskwaliteit, vitaliteit en veerkracht

Waarom?

- ISE Natuur en Biodiversiteit – SD1, OD1.3: Bosuitbreiding en -bescherming
- ISE Natuur en Biodiversiteit – SD4, OD4.1: Toestand en trend van de natuur in beeld brengen
- ISE Natuur en Biodiversiteit – SD4, OD4.2: Natuurgebaseerde oplossingen voor natuurherstel en klimaatadaptatie

Acties en verwachte outputs

- **Bestaande bosmeetnetten verder uitbouwen en afstemmen op internationale en Europese monitoringskaders**
Het INBO blijft inzetten op de bestaande meetnetten voor bosmonitoring, waaronder de Vlaamse bosinventaris, het meetnet onbeheerde bossen en het meetnet bosbescherming. Deze meetnetten zijn gebaseerd op wetenschappelijk onderbouwde methodieken en sluiten aan bij internationale beleids- en rapporteringskaders, zoals de Europese bossenstrategie, de Forest Europe Bonn Ministeriële Verklaring, de UNECE Air Convention en de EU NEC-richtlijn. Ze worden waar mogelijk ondersteund via innovatieve monitoringstechnieken en grensoverschrijdende samenwerking. De meetnetten worden systematisch getoetst aan de randvoorwaarden van het wetenschappelijk kader voor monitoring in het kader van de Natuurherstelverordening. Waar nodig worden ze bijgestuurd om conformiteit, kostenefficiëntie en beleidsrelevantie te waarborgen.
(Output: Een robuust en internationaal afgestemd bosmonitoringsysteem dat beleidsrelevante gegevens levert over de toestand en evolutie van Vlaamse bossen)
- **Referentiebossen en onbeheerde bosreservaten systematisch opvolgen**
De opvolging van onbeheerde bosreservaten en bossen met kenmerken van oude bosstructuren neemt een belangrijke plaats in. In deze referentiegebieden worden onder meer koolstofstocks en -fluxen, bosstructuur, soortendiversiteit en

groeiplaatskenmerken opgevolgd. Deze gegevens leveren inzicht in natuurlijke bosontwikkeling, biodiversiteitsprocessen en de rol van bossen in klimaatmitigatie en -adaptatie.

(Output: Wetenschappelijke inzichten, vertaald in publicaties, in natuurlijke bosontwikkeling, biodiversiteit en de klimaatfunctie van referentiebossen)

- **Bosvitaliteit en milieudrukken via langlopende monitoring verder opvolgen**

De gezondheidstoestand van Vlaamse bossen wordt in 2026 verder opgevolgd via registratie van kernindicatoren zoals bladverlies, groei en vitaliteit, evenals relevante milieudrukken zoals atmosferische depositie. Op een aantal intensieve meetlocaties worden aanvullende gegevens verzameld over bodem- en watercondities en luchtkwaliteit om de samenhang tussen milieuveranderingen en bosvitaliteit beter te begrijpen. Langlopende monitoring is hierbij essentieel. In 2026 worden de tijdreeksen (2010–2025) van waterbalans, bodemvocht en bodemtemperatuur van vijf Vlaamse bosproefvlakken binnen het LTER/ICP Forests-netwerk ontsloten, wat het inzicht in de relatie tussen klimaat, hydrologie en bosvitaliteit verder versterkt. (Output: Langlopende en geïntegreerde gegevensreeksen over bosvitaliteit, milieudruk en klimaateffecten als basis voor duurzaam bosbeheer; bosvitaliteitsinventaris 2025)

Insectendiversiteit en bestuivermonitoring

Waarom?

- ISE Natuur en Biodiversiteit – SD1, OD1.7: Meer groen, voor een betere leefomgeving (Vlaams Actieplan voor Wilde Bestuivers)
- ISE Natuur en Biodiversiteit – SD4, OD4.1: Toestand en trend van de natuur in beeld brengen

Acties en verwachte outputs

- **Onderzoek uitvoeren naar de ecologische vereisten van bedreigde insecten en wilde bestuivers**

Het INBO onderzoekt de ecologische vereisten van bedreigde insectensoorten om natuurbeheer en soortenbescherming wetenschappelijk te onderbouwen. Daarbij gaat bijzondere aandacht naar wilde bestuivers, waaronder dagvlinders, nachtvlinders, wilde bijen en zweefvliegen, die een sleutelrol vervullen in ecosystemen en onze voedselproductie.

(Output: Wetenschappelijke inzichten, vertaald in publicaties, over de ecologische vereisten van bedreigde insecten en wilde bestuivers, ter ondersteuning van gericht natuurbeheer en soortenbescherming)

- **Een geïntegreerd monitoringsnetwerk voor wilde bestuivers voorbereiden en afstemmen op Europese vereisten**

In het kader van de Natuurherstelverordening werkt het INBO aan de ontwikkeling van een geïntegreerd monitoringsnetwerk voor bestuivers. Dit netwerk wordt afgestemd op de Europese vereisten en wordt, waar mogelijk, ontwikkeld in samenwerking met andere gewesten. De operationalisering ervan is afhankelijk van de beschikbaarheid van

bijkomende financiering.
(Output: Ontwerp voor een monitoringsnetwerk voor wilde bestuivers)

- **Innovatieve monitoringmethoden voor insecten ontwikkelen en testen via Europese samenwerking**

Het INBO participeert in een Europees onderzoeks- en ontwikkelingsinitiatief gericht op de ontwikkeling en implementatie van innovatieve en efficiënte monitoringmethoden voor insecten. In dat kader start in 2026 een project dat inzet op DNA-metabarcoding als complementaire en potentieel standaardiseerbare techniek voor insectenmonitoring. Deze methode maakt het mogelijk om via DNA-analyse grote aantallen soorten gelijktijdig en gestandaardiseerd te detecteren, en biedt daarmee belangrijke perspectieven voor een meer robuuste, schaalbare en kostenefficiënte opvolging van insectendiversiteit. In 2026 omvat dit concreet de ontwikkeling van een eerste gestandaardiseerde veldprocedure, de opstart van veldwerk met Malaisevallen, en de uitwerking van laboprotocolen voor DNA-metabarcoding. (Output: Ontwikkelde en geteste veld- en laboprotocolen voor insectenmonitoring op basis van DNA-metabarcoding)

Soortenherstel, populatieopvolging en impactanalyse

Waarom?

- ISE Natuur en Biodiversiteit – SD2, OD2.1: Soortenbescherming
- ISE Natuur en Biodiversiteit – SD4, OD4.1: Toestand en trend van de natuur in beeld brengen

Acties en verwachte outputs

- **Soortenbeschermingsprogramma's (SBP's) wetenschappelijk onderbouwen, opvolgen en ondersteunen via kweek- en herstelprogramma's**

Het INBO ondersteunt de ontwikkeling en uitvoering van SBP's via gericht onderzoek, monitoring en onderbouwde evaluatie. Deze programma's zijn gericht op het behoud en herstel van bedreigde soorten en hun leefgebieden en steunen op geïntegreerde kennis over ecologie, populatiedynamiek, conservatiegenetica en landschapsgenetica. Dit wordt gecombineerd met een systematische opvolging van populaties en een evaluatie van habitatgeschiktheid, inclusief de impact van milieudrukken zoals pollutanten. Daarnaast worden eDNA-methoden verder ontwikkeld en geoptimaliseerd voor de wetenschappelijke evaluatie van soortherstel- en herintroductieprogramma's. Waar nodig en zinvol worden beschermingsmaatregelen aangevuld met kweekprogramma's en translocaties. Deze kweekprogramma's worden uitgevoerd in het Onderzoekscentrum voor Aquatische Fauna in Linkebeek en richten zich op prioritaire soorten, waaronder verschillende vissoorten (zoals kwabaal en grote modderkruiper), amfibieën en heivlinder.

(Output: Wetenschappelijk onderbouwde uitvoering en opvolging van SBP's, aangevuld met gerichte kweek- en herstelacties voor onder meer vleermuizen, amfibieën en

reptielen, heivlinder, vissen (zoals kwabaal en grote modderkruiper), weidevogels, otter en zomertortel)

- **Herstel van otterpopulaties ondersteunen via gericht onderzoek en innovatieve monitoring**

Voor de otter wordt ingezet op grensoverschrijdende samenwerking, kennisuitwisseling en innovatieve monitoringsmethoden zoals eDNA, cameravallen en uitwerpselenonderzoek. Daarnaast doen we onderzoek naar de geschiktheid van leefgebieden, onder meer via analyse van de beschikbaarheid en kwaliteit van prooidieren. Deze geïntegreerde aanpak ondersteunt het herstel van duurzame populaties en de verdere verbetering van aquatische ecosystemen. (Output: Inzichten, vertaald in wetenschappelijke publicaties, en monitoring ter ondersteuning van het herstel van duurzame otterpopulaties en de versterking van aquatische ecosystemen)

- **Een nieuwe Vogelatlas publiceren als referentie voor soortenbescherming en natuurbeleid**

Brede en betrouwbare kennis over verspreiding en populatietrends vormt een essentiële basis voor soortenbescherming en natuurbeleid. In dit kader verschijnt in 2026, twintig jaar na de vorige editie, een nieuwe Vogelatlas, gebaseerd op vijf jaar intensief veldwerk en gedragen door de inzet van honderden vrijwilligers. De atlas biedt een gedetailleerd beeld van de verspreiding en trends van alle Vlaamse broed- en wintervogels en vormt een belangrijke referentie voor monitoring, beleidsontwikkeling en prioritering van beschermingsmaatregelen. (Output: Een nieuwe Vogelatlas met een actueel en gebiedsdekkend beeld van verspreiding en trends van Vlaamse broed- en wintervogels)

- **Impact van windturbines op vogels en vleermuizen onderzoeken via radarstudies**

Het INBO onderzoekt, in samenwerking met de Vlaamse Ecologie Energie Milieu Onderneming (VLEEMO), de effecten van windturbines op vogels en vleermuizen via geavanceerd radaronderzoek. Dit onderzoek levert inzicht in vliegbewegingen, migratiepatronen en het risico op aanvaringen, en ondersteunt een onderbouwde afweging tussen hernieuwbare energie en soortenbescherming. In 2026 omvat dit de uitvoering en analyse van vogelradaronderzoek naar vliegbewegingen van vogels en vleermuizen en de impact van windturbines in de Antwerpse haven en mogelijk ook in de haven van Zeebrugge.

(Output: Geanalyseerde radardata en rapportage over vliegbewegingen en risico's voor vogels en vleermuizen in relatie tot windturbines, als onderbouwing voor beleids- en inrichtingskeuzes, aangevuld met voorbereidende wetenschappelijke publicatie)

Bodemkwaliteit en chemische milieudruk

Waarom?

- Beleidsnota Omgeving 2024-2029 – Onderzoeksprogramma zorgwekkende stoffen
- Beleidsnota Omgeving 2024-2029 – SD4, OD4.1: Toestand en trend van de natuur in beeld brengen (partim bodembiodiversiteit)

- ISE Ruimte en Milieu – SD4, OD4.2: Zorgwekkende stoffen (Beleidsplan Zorgwekkende Stoffen in opmaak, onderzoeksprogramma's en meetmethodes)
- ISE Natuur en Biodiversiteit – SD4, OD4.1: Toestand en trend van de natuur in beeld brengen
- ISE Bodem en Ondergrond – SD2, OD2.3: Wendbare systematiek voor beoordeling van bodemverontreiniging

Acties en verwachte outputs

- **Bodembiodiversiteit systematisch in kaart brengen en genetische indicatoren voor bodemkwaliteit ontwikkelen**

Via geavanceerde molecuulair-genetische technieken, zoals eDNA-metabarcoding van bodemstalen, brengt het INBO de bodembiodiversiteit in Vlaanderen systematisch en gestandaardiseerd in kaart. Deze dataverzameling vormt de basis voor de ontwikkeling van genetische indicatoren die toelaten om de biologische bodemkwaliteit op een kostenefficiënte en reproduceerbare manier te meten en te evalueren, onder meer in functie van de Europese Soil Monitoring Law. (Output: Eerste ontwikkeling en verkenning van genetische indicatoren voor bodembiodiversiteit en bodemkwaliteit, aangevuld met gestandaardiseerde datasets en verkennende wetenschappelijke publicaties)

- **Onderzoek uitvoeren naar de impact van landgebruik, beheer en klimaatverandering op bodembiodiversiteit**

Het INBO onderzoekt de sturende factoren van bodembiodiversiteit en ecosysteemfuncties, met focus op bosccosystemen en de impact van ruimtebeslag. In 2026 ligt de nadruk op de effecten van beheer- en landgebruiksvormen, zoals proforestation en natuurherstel via rewilding op verlaten landbouwgronden, en op de invloed van veranderende bodemklimaatomstandigheden, zoals opwarming en verdroging.

(Output: Wetenschappelijk onderbouwde inzichten, vertaald in publicaties, in de impact van landgebruik, beheer en klimaatverandering op bodembiodiversiteit en ecosysteemfuncties)

- **Een biotische bodemkwaliteitsindex ontwikkelen voor de evaluatie van zorgwekkende stoffen**

Het INBO versterkt via toekomstgericht onderzoek de kennisbasis rond de impact van milieudrukken op bodemecosystemen, in uitvoering van zijn decretale opdracht. In lijn met beleidsprioriteiten, zoals het beleidsplan zorgwekkende stoffen (in opmaak) en Europese initiatieven zoals de Soil Monitoring Law, wordt op basis van eDNA een biotische bodemkwaliteitsindex ontwikkeld om de ecotoxicologische impact van onder meer zware metalen en PFAS op het bodemleven op een gestandaardiseerde en beleidsrelevante manier te beoordelen. De ontwikkeling gebeurt in nauwe afstemming met OVAM en in samenwerking met andere Vlaamse kennisinstellingen (o.a. VITO, VMM, dOMG), met als doel een breed toepasbaar instrument te creëren voor diverse grondgebruikers en beleidscontexten. De index zal onder meer worden ingezet voor het prioriteren van saneringsnaden, rekening houdend met toekomstig landgebruik; het in situ beoordelen van de gecombineerde impact van zorgwekkende stoffen op het

bodembloem; het identificeren van functionele lacunes in bodemgemeenschappen als basis voor gerichte remediëring en herstel van ecosysteemdiensten; en het opvolgen van herstelprocessen in de tijd, zowel na verontreiniging als na saneringsingrepen. De volwaardige uitrol is afhankelijk van de beschikbaarheid van bijkomende financiering onder het Beleidsplan Zorgwekkende Stoffen (in opmaak).

(Output: projectvoorstel voor de ontwikkeling van een biotische bodemkwaliteitsindex voor de gestandaardiseerde en beleidsrelevante evaluatie van de impact van zorgwekkende stoffen op bodemecosystemen)

- **Het monitoringsnetwerk voor zorgwekkende stoffen in biota verder uitbouwen**
In 2026 bouwt het INBO het monitoringsnetwerk voor zorgwekkende stoffen in biota verder uit, met inzet van vernieuwende analysetechnieken. Daarbij onderzoeken we ook de mogelijkheden om pathogenen en minder bekende óf opkomende toxische stoffen op te sporen en op te volgen en hun impact op de natuur in kaart te brengen. (Output: Een versterkt monitoringsnetwerk voor zorgwekkende stoffen in biota)

- **Gericht onderzoek voortzetten naar verspreiding, impact en sanering van zorgwekkende stoffen**

INBO verricht onderzoek naar de verspreiding en impact van schadelijke stoffen op biodiversiteit en ecosystemen. Daarbij ligt de focus op het genereren van robuuste en gebiedsgerichte kennis die toelaat om risico's beter in te schatten en beleidsmaatregelen te onderbouwen en te evalueren. In 2026 wordt dit onderzoek versterkt via het heropgestarte polluentenmeetnet voor zoetwatervis, dat inzicht biedt in de toestand en trends van schadelijke stoffen in kanalen, rivieren en plassen. Binnen dit kader worden impact- en herkomstanalyses uitgevoerd in verschillende stroomgebieden, waaronder het Demer-, IJzer- en Netebekken. Dit omvat onder meer dissecties van vissen om de accumulatie en effecten van polluenten te analyseren, evenals gerichte rapportage over de verspreiding en impact van deze stoffen. Daarnaast wordt een specifieke studie uitgevoerd naar de aanwezigheid van polluenten in snoekbaars in functie van consumptie en mogelijke risico's voor mens en milieu. Parallel wordt onderzoek gevoerd naar de effectiviteit van sanerings- en herstelmaatregelen, met als doel beter te begrijpen in welke mate deze bijdragen aan het verminderen van de ecologische impact van zorgwekkende stoffen en het herstel van ecosystemen. (Output: Eerste gebiedsgerichte inzichten in de verspreiding, herkomst en impact van zorgwekkende stoffen in aquatische ecosystemen, inclusief onderbouwde analyses op basis van het polluentenmeetnet, als basis voor risicobeoordeling, beleidsmaatregelen en voorbereiding van wetenschappelijke publicaties)

Monitoring en beheerevaluatie van invasieve uitheemse soorten

Waarom?

- ISE Natuur en Biodiversiteit – SD2, OD2.2.: Beperken van schade en overlast door in het wild levende soorten
- ISE Natuur en Biodiversiteit – SD4, OD4.1: Toestand en trend van de natuur in beeld brengen

Acties en verwachte outputs

- **Beheer en aanvullende beheertools voor aquatische invasieve soorten onderzoeken**
Binnen het aquatische domein richt het INBO zich onder meer op invasieve rivierkreeften, stierkikker, klauwkikker, de Noord-Aziatische modderkruiper en de recent gevestigde Shimofurigrondel, en op invasieve waterplanten zoals watercrassula en waterteunisbloem. In het kader van het LIFE-project LIFE RIPARIAS evalueren we het beheer van invasieve waterplanten via gerichte inventarisaties van doelsoorten. Daarnaast onderzoeken we voor invasieve rivierkreeften de rol van inheemse roofvissen als natuurlijke predatoren, met als doel te evalueren in welke mate predatiedruk kan worden ingezet als aanvullende beheertool om populaties te reduceren. (Output: Inzichten, vertaald in wetenschappelijke publicaties en concrete beheeraanbevelingen, over de effectiviteit van beheer en aanvullende beheertools voor aquatische invasieve soorten)
- **Terrestrische invasieve soorten monitoren en beheerondersteunende kennis ontwikkelen**
Voor terrestrische soorten waarvoor actief beheer loopt, waaronder de Aziatische hoornaar en de Chinese muntjak, worden beheer en monitoring wetenschappelijk onderbouwd en geëvalueerd. Voor de Aziatische hoornaar publiceert het INBO de onderzoeksresultaten van een populatiemodel dat het beheer in Vlaanderen ondersteunt, aangevuld met een synthese van de invasiehistoriek van de soort. Voor de Chinese muntjak publiceren we een internationaal gericht artikel over monitoring en beheer, met als doel bij te dragen aan een gecoördineerde aanpak op Europese schaal. (Output: Wetenschappelijke publicaties en gevalideerde populatiemodellen (o.a. voor Aziatische hoornaar) en internationale kennis over monitoring en beheer (o.a. voor Chinese muntjak), vertaald in concrete beheeraanbevelingen)
- **Monitoring en beheer van invasieve uitheemse soorten beter afstemmen met andere administraties**
Parallel zet het INBO in op overleg en samenwerking met andere administraties om potentiële synergieën in monitoring en beheer van invasieve uitheemse soorten te identificeren. Deze afstemming moet toelaten om bestaande inspanningen beter op elkaar af te stemmen en zo te komen tot een efficiëntere inzet van middelen en beheermaatregelen. Tegelijk vormen deze inzichten een belangrijke bouwsteen voor een meer samenhangende aanpak van monitoring op Vlaams niveau. (Output: Betere afstemming en efficiëntere inzet van monitoring en beheer voor invasieve uitheemse soorten op Vlaams niveau)

- **Internationale kennisuitwisseling rond invasieve soorten versterken via Neobiota 2026**

Deze inspanningen worden verder ondersteund via actieve kennisuitwisseling in internationale netwerken, onder meer door de organisatie van Neobiota 2026, het toonaangevende internationale congres over invasieve uitheemse soorten, met bijzondere aandacht voor beheer, management en de vertaling van wetenschappelijke inzichten naar praktijk en beleid. (Output: Organisatie van Neobiota 2026 als internationaal kennisplatform voor beheer en beleid rond invasieve uitheemse soorten)

- **Beheerondersteunende populatiemodellen verder ontwikkelen en toepassen**

INBO zet verder in op de ontwikkeling en toepassing van beheerondersteunende populatiemodellen die toelaten om de benodigde beheerinspanningen vooraf te kwantificeren. Door dergelijke modellen en inzichten te integreren in de prioritering van soorten, kan het beheer gericht worden ingezet op die soorten en situaties waar de grootste ecologische winst te verwachten is. (Output: Beheerondersteunende populatiemodellen voor gerichte prioritering en efficiëntere inzet van beheerinspanningen)

- **Lancering van het Exotenportaal**

In 2026 lanceert INBO een publiek toegankelijk Exotenportaal met geïntegreerde gegevens over monitoring, verspreiding, beheer, status en trends van invasieve uitheemse soorten. (output: publiek toegankelijk Exotenportaal)

Natuurindicatoren, -rapportering en ecosysteemrekeningen

Waarom?

- ISE Natuur en Biodiversiteit – SD4, OD4.1: Toestand en trend van de natuur in beeld brengen

Acties en verwachte outputs

- **Nieuwe natuurindicatoren ontwikkelen en de ontsluiting via de website Natuurindicatoren verbeteren**

In 2026 versterkt het INBO de ontwikkeling en toepassing van natuurindicatoren als onderbouw voor beleidsopvolging en internationale rapportering. Nieuwe indicatoren worden ontwikkeld in het kader van het Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework en de Europese Verordening Milieu-economische Rekeningen. Waar mogelijk worden ze afgestemd op de Natuurherstelverordening. Tegelijk optimaliseert het INBO de lay-out, gebruiksvriendelijkheid en grafische vormgeving van de website Natuurindicatoren.

(Output: Nieuwe en geoptimaliseerde natuurindicatoren, met een gebruiksvriendelijke ontsluiting voor beleidsopvolging en internationale rapportering)

- **De Vlaamse Natura 2000-rapportage publiceren als referentie voor natuurtoestand en herstelopvolging**

De zesjaarlijkse Vlaamse Natura 2000-rapportage, die begin 2026 wordt gepubliceerd, vormt de nieuwe referentie voor de toestand en trends van Europees beschermde natuur in Vlaanderen. Deze rapportage levert essentiële input voor de verdere uitvoering van de Natuurherstelverordening en ondersteunt beleidskeuzes, prioritering van herstelmaatregelen en de evaluatie van de voortgang richting Europese doelstellingen.

(Output: Een geactualiseerde Natura 2000-rapportage als referentie voor toestand, trends en beleidsprioriteiten voor Europees beschermde natuur in Vlaanderen)

- **Een nieuw natuurrapport opstellen en voorstellen in het Vlaams Parlement**
Op 10 december 2026 stelt het INBO in het Vlaams Parlement een nieuw natuurrapport voor. Dit rapport analyseert hoe biodiversiteitsherstel en de ontwikkeling van een meer natuurlijk watersysteem elkaar kunnen versterken om de doelen van water- en natuurbeleid beter op elkaar af te stemmen.
(Output: Publicatie en voorstelling van het nieuwe natuurrapport met aanbevelingen voor een betere afstemming tussen biodiversiteitsherstel en waterbeleid)

- **Vlaamse ecosysteemrekeningen voorbereiden en ontwikkelen via het FLEA-project**
Vlaamse ecosysteemrekeningen voorbereiden en ontwikkelen via het FLEA-project
In uitvoering van de Europese Verordening Milieu-economische Rekeningen werkt het INBO via het project Flanders Ecosystem Accounting (FLEA) aan de voorbereiding van Vlaamse ecosysteemrekeningen. Na het testen van rekeningen over de omvang (extent) en kwaliteit (condition) van ecosystemen met historische data, ontwikkelen we rekeningen voor de toestand anno 2024 voor de eerste rapportage aan Eurostat. Daarnaast werken we verder aan rekeningen over het aanbod van en de vraag naar ecosysteemdiensten. De resultaten worden vertaald naar indicatoren die ontsloten worden via Natuurindicatoren.be en vormen de basis voor aanbevelingen aan het Departement Omgeving en de Vlaamse Statistische Autoriteit over de rapportage aan Eurostat.

(Output: Gevalideerde en nieuw ontwikkelde Vlaamse ecosysteemrekeningen (extent, condition en ecosysteemdiensten) voor de referentie jaren 2016–2025, inclusief indicatoren en concrete aanbevelingen voor Eurostat-rapportering en beleidsgebruik)

Innovatieve monitoring en Smart Nature

Waarom?

- ISE Natuur en Biodiversiteit – SD3, OD3.1.: Smart Nature
- ISE Natuur en Biodiversiteit – SD2, OD2.1: Soortenbescherming
- ISE Natuur en Biodiversiteit – SD4, OD4.1: Toestand en trend van de natuur in beeld brengen

Een doeltreffend natuurbeleid steunt op betrouwbare wetenschappelijke data. Het INBO blijft daarom investeren in een nieuwe generatie natuurmonitoring die de habitatkartering en de opvolging van biotische en abiotische condities in Vlaanderen versterkt. Binnen het **Smart Nature-kader** wordt technologie doelgericht ingezet om monitoring (kosten)efficiënter, accurater en beleidsrelevant te maken.

Acties en verwachte outputs

- **Innovatieve monitoringstechnieken structureel afstemmen en integreren in de bestaande monitoringwerking**

Innovatieve monitoringstechnieken vormen een essentieel complement bij de klassieke terreinmonitoring. Door in te zetten op open science, gestandaardiseerde workflows en gedeeld databeheer integreert het INBO verschillende datastromen tot coherente en beleidsrelevante informatie. Het toepassen van FAIR-principes verhoogt de transparantie, reproduceerbaarheid en efficiëntie van monitoring en ondersteunt de samenwerking tussen disciplines en instellingen. De ontwikkeling en implementatie van innovatieve monitoringmethoden wordt structureel ondersteund door de horizontale werkgroep 'Coördinatie monitoring en onderzoeksinfrastructuur'. Deze werkgroep bevordert kennisdeling, volgt internationale ontwikkelingen op en stimuleert methodologische innovatie. In 2026 organiseert de werkgroep INBO-brede infomomenten en werkt ze, op basis van de interne monitoringinventaris van 2025, verder aan de rationalisatie en afstemming op wettelijke monitoringverplichtingen. (Output: Een beter afgestemde en toekomstgerichte monitoringwerking, met geïntegreerde datastromen, gedeelde standaarden en efficiëntere afstemming op wettelijke monitoringverplichtingen)

- **Europese monitoringinnovatie versterken via Biodiversa+-pilots en internationale samenwerking**

Het INBO draagt via Europese initiatieven, zoals de Biodiversa+-monitoringpilots, actief bij aan de versterking en harmonisatie van biodiversiteitsmonitoring. Deze pilots werken met gemeenschappelijke protocollen, innovatieve technologieën en transnationale samenwerking, onder meer rond invasieve soorten (beeldgebaseerde methoden), bodembiodiversiteit en remote sensing voor habitatmonitoring. Zo dragen ze bij aan robuuste en vergelijkbare langetermijngegevens voor Europese rapportering en beleid.

(Output: Geharmoniseerde en internationaal vergelijkbare monitoringsmethoden en langetermijngegevens voor biodiversiteitsbeleid en Europese rapportering; Biodiversa+ publicaties)

- **eDNA verder uitbouwen als volwaardige en multi-inzetbare monitoringsmethode**

Binnen dit kader zet het INBO sterk in op eDNA (environmental DNA) als innovatieve en complementaire monitoringsmethode. Door analyse van genetisch materiaal in water, bodem of lucht kan de aanwezigheid van soorten snel, accuraat en minder invasief worden vastgesteld, wat de detectiekans verhoogt, vooral voor moeilijk waarneembare soorten. Het INBO ontwikkelt en harmoniseert gestandaardiseerde bemonsterings- en analysemethoden, kwaliteitsborging en afstemming met Europese kaders, zodat eDNA-gegevens robuust en beleidsrelevant inzetbaar zijn. In 2026 start de uitbouw van een multi-inzetbaar eDNA-meetnet voor routinematige ecosysteemmonitoring. Daarnaast faciliteren we de implementatie van genetische monitoringtools binnen de zoetwatermonitoring via duidelijke richtlijnen en praktische handleidingen. Moleculaire data worden efficiënt ontsloten via erkende gebruikersplatformen, waaronder het Vlaams Biodiversiteitsportaal.

(Output: Opstart en eerste implementatie van een gestandaardiseerd eDNA-meetnet, met uitgewerkte bemonsterings- en analysemethoden, kwaliteitsrichtlijnen en

praktische handleidingen, aangevuld met eerste datasets en wetenschappelijke publicaties ter ondersteuning van toepassing in beleid, onderzoek en beheer)

- **Slimme beeldverwerking, remote sensing en AI inzetten voor efficiëntere habitat- en soortenmonitoring**

Het INBO zet beeldverwerking en geo-AI in om vegetatietypes en habitatkwaliteit op basis van drone-, lucht- en satellietbeelden systematisch in kaart te brengen.

Daarnaast worden bio-akoestische monitoring en cameragebaseerde detectie verder geautomatiseerd, waardoor soorten niet-invasief en continu kunnen worden opgevolgd, ook in moeilijk toegankelijke habitats. In 2026 ligt de focus op concrete toepassingen binnen monitoringskaders. In het kader van de gebiedsdekkende biologische waarderingskaart wordt een methode ontwikkeld en getest om veranderingen in vegetatie en habitatkwaliteit te detecteren op basis van satellietbeelden. Via analyse van orthofoto's worden onder meer ruigtes en recente aanplanten in kaart gebracht. Daarnaast worden LSVI-indicatoren, zoals vergrassing in heide, berekend ter ondersteuning van de herstelmonitoring binnen de Natuurherstelverordening. Monitoringdata worden systematisch ontsloten via thematische databanken en het Vlaams Biodiversiteitsportaal.

(Output: Werkende en gevalideerde toepassingen voor veranderingdetectie op basis van satellietbeelden; opgeleverde kaarten van ruigtes en recente aanplanten op basis van orthofoto's; eerste berekende LSVI-indicatoren (o.a. vergrassing in heide) voor herstelmonitoring; en ontsloten datasets via het Vlaams Biodiversiteitsportaal)

- **Genetische indicatoren voor biodiversiteitsmonitoring verder ontwikkelen en operationaliseren**

De verdere ontwikkeling van genetische monitoring ondersteunt bredere toepassingen binnen de conservatiegenetica en het natuurbeleid. In het kader van de Natuurherstelverordening kalibreert het INBO genetische indicatoren die gebaseerd zijn op citizen science-gegevens met moleculaire datasets. We werken verder aan de operationalisering van genetische indicatoren voor routinematige monitoring, zodat genetische informatie beter inzetbaar wordt voor de evaluatie van biodiversiteitstoestand, natuurherstel en soortenbeschermingsprogramma's. In 2026 versterken we bovendien de internationale kennisuitwisseling en samenwerking rond conservation genetics via de co-organisatie van de European Conservation Genetics Meeting, samen met de Zoo van Antwerpen.

(Output: Gekalibreerde en geteste genetische indicatoren, inclusief een methodiek voor de koppeling van citizen science- en moleculaire data; eerste toepassingen binnen biodiversiteitsmonitoring en natuurherstel; en ontsloten datasets en wetenschappelijke bijdragen, ondersteund door internationale kennisuitwisseling (o.a. European Conservation Genetics Meeting))

Onderzoeksinfrastructuur en Open Data

Waarom?

- ISE Natuur en Biodiversiteit – SD3, OD3.1.: Smart Nature
- ISE Natuur en Biodiversiteit – SD4, OD4.1: Toestand en trend van de natuur in beeld brengen

Acties en verwachte outputs

- **Onderzoeksinfrastructuur, datasets en publicaties systematisch ontsluiten via het FRIS-onderzoeksportaal**

De Vlaamse wetenschappelijke instellingen werken gezamenlijk aan een publiek toegankelijk en geïntegreerd overzicht van onderzoeksinfrastructuur, gekoppelde datasets en wetenschappelijke publicaties via het FRIS-onderzoeksportaal. Het INBO draagt hier actief aan bij door zijn onderzoeksinfrastructuur en datastromen systematisch te registreren en te ontsluiten. Dit verhoogt de zichtbaarheid, het hergebruik en de beleidsrelevantie van onderzoeksresultaten en ondersteunt samenwerking tussen onderzoeksinstituten, overheid en maatschappelijke partners. (Output: Een beter ontsloten en publiek toegankelijk overzicht van INBO-onderzoeksinfrastructuur, datasets en publicaties via het FRIS-onderzoeksportaal)

- **De data-infrastructuur en het FAIR databaseer voor biodiversiteitsmonitoring verder versterken**

Parallel investeert het INBO, in samenwerking met partners, in de verdere uitbouw van een robuuste data-infrastructuur en professioneel databaseer. Daarbij ligt de nadruk op kwaliteitsbewaking, standaardisatie en duurzame ontsluiting van biodiversiteitsdata, in lijn met de FAIR-principes en open science. In aanvulling op de brede lancering van het Vlaams Biodiversiteitsportaal werkt het INBO in 2026 aan een transparant en publiek toegankelijk overzicht van alle INBO-monitoringsdata. Daarnaast wordt een actieplan uitgewerkt om de FAIRness van monitoringsgegevens, inclusief abiotische data, systematisch te versterken.

(Output: Publiek toegankelijk overzicht van INBO-monitoringsdata; doorgevoerde verbeteringen in datastandaardisatie en kwaliteitscontrole; en een actieplan voor verdere FAIR-ontsluiting)

- **Het Vlaams Biodiversiteitsportaal officieel lanceren en verder uitbouwen tot geïntegreerde kennisomgeving**

Na de pilootlancering eind 2025 wordt het Vlaams Biodiversiteitsportaal in 2026 officieel gelanceerd en verder uitgebouwd. Het platform evolueert daarbij van een centrale toegangspoort voor natuurdata naar een geïntegreerde kennisomgeving die naast data ook context, duiding en interpretatie aanbiedt. Zo wordt het portaal een beleidsrelevante en gebruiksvriendelijke ondersteuning voor vergunningverlening, terreinbeheer, beleidsopvolging en wetenschappelijk onderzoek. Niet alle beschikbare biodiversiteitsdata in Vlaanderen kunnen momenteel zonder meer worden geïntegreerd in een open overheidsportaal. Het INBO blijft daarom actief inzetten op constructieve dialoog en samenwerking met dataleveranciers om, binnen de geldende juridische, technische en organisatorische randvoorwaarden, te komen tot een zo volledig mogelijk en publiek toegankelijk overzicht van de Vlaamse biodiversiteit.

(Output: Een officieel gelanceerd en verder uitgebouwd [Vlaams Biodiversiteitsportaal](#) als geïntegreerde toegangspoort voor biodiversiteitsdata en kennis)

- **Open science verder ondersteunen via begeleiding en een kader voor opendata-publicatie**

Het INBO versterkt de ondersteuning rond open science via laagdrempelige inloophmomenten onder de noemer 'Open Science Helphub'. Daarnaast werken we een kader uit voor de publicatie van open data, met bijzondere aandacht voor de zorgvuldige omgang met gevoelige bio- en geodiversiteitsgegevens. Dit kader sluit complementair aan bij de al ontwikkelde richtlijnen rond persoons- en privacygevoelige data.

(Output: Versterkte ondersteuning voor open science en een duidelijk kader voor veilige en zorgvuldige publicatie van open data)

OD1.2. Natuurgebaseerde oplossingen voor natuurherstel en klimaatadaptatie

Om de uitdagingen rond biodiversiteitsverlies en klimaatverandering aan te pakken, ontwikkelt het INBO wetenschappelijke kennis over natuurgebaseerde oplossingen: maatregelen die biodiversiteit benutten en versterken, en tegelijk bijdragen aan klimaatrobuuste ecosystemen, duurzaam natuurherstel en het aanpakken van maatschappelijke en economische uitdagingen.

Het INBO ontwikkelt en toetst deze natuurgebaseerde oplossingen in diverse ecosystemen, van bossen en valleigebieden tot kustduinen en estuaria. Daarbij combineren we experimenteel onderzoek, langetermijnmonitoring en modellering om de effectiviteit van beheermaatregelen en landgebruiksveranderingen te onderbouwen, onder meer op het vlak van koolstofopslag, biodiversiteit en ecosysteemweerbaarheid. Deze kennis wordt vertaald naar concrete richtlijnen, beslissingsondersteunende tools en beleidsadviezen die bijdragen aan een klimaatrobuuste en multifunctionele inrichting van het landschap.

Natuurherstel en ecologische connectiviteit

Waarom?

- ISE Ruimte en Milieu – SD3, OD3.3: Geïntegreerde openruimteprojecten realiseren (ecologische ontsnippering)
- ISE Natuur en Biodiversiteit – SD1, OD1.1: Een efficiënt internationaal en Europees biodiversiteitsbeleid, op maat van Vlaanderen
- ISE Natuur en Biodiversiteit – SD4, OD4.2: Natuurgebaseerde oplossingen voor natuurherstel en klimaatadaptatie

Acties en verwachte outputs

- **De wetenschappelijke kennisbasis voor het Nationaal Herstelplan en de uitvoering van de Natuurherstelverordening verder uitbouwen**
Het INBO zet in 2026 gericht wetenschappelijk onderzoek verder om natuurherstel in Vlaanderen robuust te onderbouwen. Daarbij versterken we de ecologische kennis

over ecosystemen, soorten en onderliggende processen op verschillende schaalniveaus – van ecosysteemtipes en gebieden tot populaties en ecologische interacties. In het kader van de Europese Natuurherstelverordening levert het INBO, samen met diverse partners, de wetenschappelijke onderbouwing voor het Nationaal Herstelplan en voor een gebiedsgerichte en efficiënte uitvoering van natuurherstel in Vlaanderen. Via wetenschappelijk onderzoek brengen we in kaart welke gebieden prioritair zijn voor natuurherstel en welke maatregelen nodig zijn op het vlak van ruimtelijke planning, bodemkwaliteit, hydrologie, typische soorten en ecologische connectiviteit. Daarnaast verfijnen we de bepaling van het gunstig referentieareaal van habitattypes en werken we een methodiek uit voor landschapsecologische systeemanalyses. Het gaat om een instituut brede opdracht, waarbij vrijwel alle INBO-programma's bijdragen aan de ontwikkeling, uitvoering en opvolging van herstelmaatregelen in Vlaanderen.

(Output: Wetenschappelijke kennis en analysekaders voor gebiedsgericht, geïntegreerd en efficiënt natuurherstel in Vlaanderen)

- **Wetenschappelijke onderbouwing leveren voor een robuust en toekomstbestendig natuurnetwerk**

Het INBO onderzoekt welke oppervlakte, ruimtelijke samenhang en landschappelijke context nodig zijn om habitattypes op lange termijn in een gunstige en stabiele toestand te behouden. Daarbij bouwen we voort op de bestaande terreinmonitoring via de Lokale Staat van Instandhouding (LSVI), die de actuele habitatkwaliteit in beeld brengt. Aanvullend onderzoeken we welke ecologische randvoorwaarden bepalend zijn voor de stabiliteit, veerkracht en levensvatbaarheid van habitats op langere termijn, zodat herstelmaatregelen duurzaam effect hebben en beter bestand zijn tegen externe drukfactoren zoals verdroging, versnippering en klimaatverandering. Dit onderzoek ondersteunt de verdere realisatie van de resterende habitatdoelen binnen de Speciale Beschermingszones (SBZ-H) door wetenschappelijk te onderbouwen welke ruimtelijke configuratie van habitattypes – zoals omvang, ligging en samenhang – het hoogste ecologische rendement oplevert. Zo kunnen herstel- en beheermaatregelen doelgericht worden ingezet op locaties waar de grootste ecologische meerwaarde te verwachten is. Tegelijk levert deze kennis een belangrijke wetenschappelijke basis voor de uitvoering van de Europese Natuurherstelverordening. Om dit te ondersteunen zet het INBO extra capaciteit in om een actueel en gebiedsdekkend beeld te verkrijgen van de verspreiding en toestand van Natura 2000-habitattypes, zowel binnen als buiten de bestaande Natura 2000-gebieden. Deze actualisatie van habitatgegevens vormt een essentiële basis voor een gerichte uitbouw van het natuurnetwerk, voor gebiedsgerichte herstelmaatregelen en voor een onderbouwde opvolging van de voortgang van natuurherstel.

(Output: Rapporten met wetenschappelijke inzichten over (1) de relatie tussen habitatoppervlakte, connectiviteit en soortenrijkdom, (2) ecologische randvoorwaarden en minimale oppervlaktevereisten voor robuuste habitatkernen, en (3) ruimtelijke configuratie en samenhang voor een efficiënt en toekomstbestendig natuurnetwerk in samenwerking met VITO en het ANB)

- **Provinciale en Vlaamse functionele ecologische netwerken wetenschappelijk ondersteunen**

Het INBO ondersteunt de provincies bij de ontwikkeling van provinciale functionele

ecologische netwerken (P-FEN), die samen het Vlaams functioneel ecologisch netwerk (V-FEN) vormen. Daarbij onderzoeken we hoe lineaire landschapselementen, zoals bufferstroken langs waterlopen, weg- en kanaalbermen, kunnen bijdragen aan de ecologische connectiviteit en de versterking van het natuurnetwerk.

(Output: Wetenschappelijke ondersteuning voor de uitbouw van functionele ecologische netwerken en versterking van landschappelijke connectiviteit)

- **Aquatische connectiviteit in het Scheldebekken integraal evalueren**

Het INBO analyseert de connectiviteit van aquatische netwerken door de impact van migratieknelpunten en de efficiëntie van bestaande vispassages in het Scheldebekken integraal door te lichten. Deze langetermijnevaluatie (20–30 jaar) in opdracht van De Vlaamse Waterweg nv maakt het mogelijk om de effectiviteit van huidige en innovatieve maatregelen te toetsen aan klimaatrobuustheid. Door deze expertise te koppelen aan internationale verplichtingen, zoals de Kaderrichtlijn Water, de Palingverordening en de Natuurherstelverordening, ondersteunt het INBO de transitie naar ecologisch veerkrachtige en vrijstromende watersystemen.

(Output: Inzichten, vertaald in een wetenschappelijke publicatie en beleidsaanbevelingen, in aquatische connectiviteit en de effectiviteit van vismigratiemaatregelen, als basis voor klimaatrobuust herstel van vrijstromende watersystemen)

- **Bijdragen aan de socio-economische impactanalyse van natuurherstelmaatregelen**

In 2026 draagt het INBO, onder leiding van het ANB, bij aan de Socio-Economische Impactanalyse (SEIA) in uitvoering van de Europese Natuurherstelverordening en het Vlaamse regeerakkoord. Deze analyse, op basis van een expertenbevraging, brengt de maatschappelijke kosten en baten van de voorgestelde natuurherstelmaatregelen in kaart en ondersteunt beleidskeuzes en prioritering.

(Output: Publicatie van het eindrapport van de SEIA, waarin de resultaten van de verschillende deelstudies worden samengebracht en geïnterpreteerd, met aandacht voor de gehanteerde methoden en bijhorende onzekerheden, als onderbouw voor beleidsprioriteiten en besluitvorming rond natuurherstel)

Natte natuur

Waarom?

- ISE Natuur en Biodiversiteit – SD1, OD1.1: Een efficiënt internationaal en Europees biodiversiteitsbeleid, op maat van Vlaanderen
- ISE Natuur en Biodiversiteit – SD1, OD1.5: Meer natte natuur om klimaatverandering op te vangen
- ISE Natuur en Biodiversiteit – SD4, OD4.2: Natuurgebaseerde oplossingen voor natuurherstel en klimaatadaptatie
- ISE Water – SD3, OD3.2: Het watersysteem herstellen

Acties en verwachte outputs

- **Wetenschappelijke randvoorwaarden voor herstel van wetlands, natte natuur en veengebieden verder onderbouwen**

Het INBO onderzoekt de ecologische en ruimtelijke randvoorwaarden voor de inrichting van wetlands en natte natuur en voor het herstel en de bescherming van veengebieden, permanente graslanden en grondwaterafhankelijke ecosystemen. Daarbij brengen we in kaart hoe natuurherstelmaatregelen kunnen bijdragen aan klimaatadaptatie, koolstofopslag en -mitigatie, waterkwaliteit en biodiversiteitsherstel, met aandacht voor de impact op landbouw, waterbeheer en andere ruimtelijke functies.

In het kader van de Europese Natuurherstelverordening en de Blue Deal levert het INBO de noodzakelijke wetenschappelijke onderbouwing voor het identificeren van de ecologische standplaatscondities die vereist zijn voor het behalen van de doelstellingen uit de Natuurherstelverordening. Hiervoor ontwikkelen en verfijnen we kwantitatieve referentiewaarden voor grondwaterchemie en hydrologische dynamiek, die fungeren als objectief kader voor zowel de planning van herstelmaatregelen als de evaluatie van natuurkwaliteit.

Daarnaast worden koolstofvoorraden en -opslagpotentieel in valleisystemen, gecontroleerde overstromingsgebieden en wetlands gekwantificeerd en gemodelleerd (in opdracht van De Vlaamse Waterweg nv), en wordt de kwaliteit en het herstellend potentieel van veengebieden systematisch in kaart gebracht. (Output: Wetenschappelijke randvoorwaarden en referentiewaarden voor hydrologisch en ecologisch robuust herstel van wetlands en grondwaterafhankelijke ecosystemen; gekwantificeerde koolstofstocks in valleisystemen en overstromingsgebieden; een GIS-kaart van de veenkwaliteit in Vlaanderen en een rapport met een uitgewerkt voorstel voor de monitoring en het herstellend potentieel van veengebieden)

- **De ecologische impact van waterbeheer en milieudrukken op natte natuur verder in kaart brengen**

In 2026 zet het INBO bijkomend in op het beter in kaart brengen van de ecologische impact van riooloverstorten op aquatische ecosystemen en natte natuur, in samenwerking met VMM en Aquafin. Op basis van geïntegreerde monitoringsdata voeren we een overkoepelende analyse uit van milieudrukken en hun effecten op aquatische gemeenschappen en biodiversiteit, met bijzondere aandacht voor soorten uit soortbeschermingsprogramma's.

Deze analyses worden aangevuld met diverse ecohydrologische studies en advisering in het kader van de Blue Deal en de PAS, waarbij voor verschillende waterlopen concrete herstelmaatregelen en systeemanalyses worden uitgewerkt. Deze analyses ondersteunen beleids- en rapporteringsverplichtingen en leveren gerichte input voor het

Natuurrapport

2026.

(Output: Inzichten in de impact van waterbeheer en milieudrukken op aquatische biodiversiteit en natte natuur, aangevuld met gebiedsgerichte ecohydrologische rapporten en hersteladviezen voor prioritaire waterlopen)

- **Grootschalige water- en natuurherstelprojecten ecologisch evalueren en optimaliseren**

Het INBO evalueert de ecologische effectiviteit van grootschalige water- en natuurherstelprojecten, met bijzondere aandacht voor het Sigmaplan. Via monitoring en geïntegreerde analyses onderzoeken we de bijdrage van deze projecten aan natuurherstel, klimaatadaptatie en overstromingsveiligheid. Zo ondersteunen we de

verdere optimalisatie van gebiedsgerichte herstelstrategieën. (Output: Wetenschappelijke evaluatie van de ecologische effectiviteit van grootschalige herstelprojecten, aangevuld met modelinstrumenten en beslissingsondersteunende tools voor beheer en inrichting van rivier- en estuariumgebieden)

- **Maatschappelijke impact van vernatting en natuurherstel op lokaal niveau onderzoeken**

In natuurgebieden die vernat worden, onderzoekt het INBO hoe verschillende actoren deze verandering ervaren en welke positieve of negatieve impact zij hiervan ondervinden. Het doel is om lessen te trekken voor toekomstige natuurherstelprojecten en vervolgetrajecten. In 2026 loopt dit onderzoek onder meer in Doode Bemde, De Zwarte Beek en De Zegge.

(Output: Inzichten in maatschappelijke percepties, draagvlak en impact van vernatting vertaald in concrete aanbevelingen voor het ontwerp en de uitvoering van toekomstige natuurherstelprojecten)

Multifunctionele landschappen en natuurinclusief ruimtegebruik

Waarom?

- ISE Ruimte en Milieu – SD2, OD2.2: Gebiedsprogramma's ontwikkelen (Kustvisie)
- ISE Ruimte en Milieu – SD3, OD3.3: Geïntegreerde openruimteprojecten realiseren
- ISE Natuur en Biodiversiteit – SD4, OD4.2: Natuurgebaseerde oplossingen voor natuurherstel en klimaatadaptatie

Acties en verwachte outputs

- **Duurzame co-existentie van landbouw en natuur in landschaps- en nationale parken onderzoeken**

In aansluiting bij de onderzoeksagenda 'INBO op weg naar 2030' onderzoekt het INBO hoe landbouw en natuur duurzaam kunnen samengaan in multifunctionele landschappen. In het landschapspark Vlaamse Ardennen wordt in 2026 onderzoek gedaan naar de drijfveren en besluitvorming van landbouwers met betrekking tot graslandgebruik en -beheer, met het oog op de effectiviteit van beleidsinstrumenten. Met dit onderzoek draagt het INBO bij aan de doelstelling van het landschapspark om graslanden te behouden via duurzame landbouwbedrijfsmodellen. In het landschapspark Zwinstreek onderzoeken we potentiële synergieën tussen natuurherstel en landbouwpraktijk, met gemeenschappelijk waterbeheer als verbindende factor. Daarbij focussen we op samenwerking tussen sectoren in het grensoverschrijdende, multifunctionele landschap en op hoe governance structuren motivaties en spanningen tussen actoren beïnvloeden. Daarnaast onderzoeken we de motivaties en knelpunten van samenwerking binnen landschapscoalities in verschillende landschapsparken.

Naast deze focus op multifunctionele landschappen in de landschapsparken vervult het INBO ook een centrale wetenschappelijke rol in de nationale parken. Daar ligt de

nadruk op onderzoek naar grootschalige ecosysteemprocessen, klimaatadaptatie en de monitoring van habitat- en soortenherstel, onder meer via internationale infrastructuur zoals eLTER. Dit vertaalt zich in diverse gebiedsgerichte projecten, zoals estuariumherstel in de Scheldevallei via Sigmaplan en LIFE B4B, onderzoek naar koolstofopslag en overstromingsdynamiek in de Brabantse Wouden via Futurefloodplains en Recarbon, en onderzoek naar begrazingsbeheer en zoetwaterbeheer in Bosland.

(Output: Inzichten, vertaald in publicaties, in effectieve governance, samenwerking en beleidsinstrumenten voor duurzame co-existentie van landbouw en natuur in multifunctionele landschappen, en wetenschappelijke ondersteuning voor klimaatrobuust ecosysteemherstel in landschaps- en nationale parken)

- **Natuurgebaseerde oplossingen voor kustbescherming en multifunctioneel ruimtegebruik onderzoeken**

Om de kust te beschermen tegen de verwachte zeespiegelstijging onderzoekt het INBO in het kader van de Kustvisie natuurgebaseerde oplossingen, met name de aanleg van nieuwe duinen. Voor badsteden wordt in een participatief traject onderzocht hoe de Duin-voor-Dijk-zone multifunctioneel kan worden ingericht, met aandacht voor kustbescherming, toerisme, strandveiligheid en biodiversiteit.

(Output: Wetenschappelijke inzichten en participatieve ontwerpprincipes voor natuurgebaseerde kustbescherming en multifunctionele inrichting van de kustzone)

- **Natuurinclusieve landbouw en biodiversiteitsintegratie op landbouwbedrijven verder ondersteunen**

Het INBO ondersteunt de verdere ontwikkeling van natuurinclusieve landbouw, met aandacht voor de meervoudige waardering van bodemleven en de valorisatie daarvan binnen de waardeketen. We ondersteunen landbouwers bij de integratie van biodiversiteitsdoelstellingen in hun bedrijfsvoering en breiden het bodempaspoort uit met relevante biodiversiteitsindicatoren.

(Output: Praktische handvatten en biodiversiteitsindicatoren voor de verdere uitbouw van natuurinclusieve landbouw in Vlaanderen)

- **Ecologisch effectieve en economisch rendabele landbouwsystemen voor natuurherstel onderzoeken**

Het INBO neemt deel aan Europees onderzoek naar het samengaan van natuurherstel en rendabele landbouw. In 2026 start onder meer het project BALANCE, dat de uitvoering van de Europese Natuurherstelverordening ondersteunt. Via een transdisciplinaire aanpak – met zes Europese casestudies en geavanceerde sociaaleconomische modellering – identificeert het project landbouwsystemen die zowel ecologisch effectief als economisch rendabel zijn.

(Output: Wetenschappelijke inzichten in landbouwsystemen die natuurherstel combineren met economische haalbaarheid; voorbereiding publicaties)

- **Alternatieve beloningssystemen voor biodiversiteitsvriendelijke landbouw mee ontwikkelen**

Het INBO werkt mee aan REWARD, een Horizon Europe-project rond result-based payment systems (RBaPS) voor de landbouw. Dit project ontwikkelt alternatieve vergoedingsmechanismen die biodiversiteitsverbetering in landbouwgebieden belonen op basis van gerealiseerde resultaten, als aanvulling op de bestaande inspanningsgerichte vergoedingssystemen in Europa. In 2026 start de uitrol van een

pilootcase in de gemeente Maarkedal, waarin deze systemen in de praktijk worden getest en geëvalueerd.

(Output: Wetenschappelijke bouwstenen en praktijkervaring uit een pilootcase voor resultaatgerichte beloningssystemen, ter ondersteuning van biodiversiteit, milieu- en klimaatdoelen in de landbouw)

Stadsnatuur

Waarom?

- ISE Natuur en Biodiversiteit – SD1, OD1.7: Meer groen voor een betere leefomgeving
- ISE Natuur en Biodiversiteit – SD4, OD4.2: Natuurgebaseerde oplossingen voor natuurherstel en klimaatadaptatie

Acties en verwachte outputs

- **Operationalisering en monitoring van stedelijke vergroening**

Het INBO finaliseert in 2026 ondersteunend onderzoek in functie van de ontwikkeling van mogelijke beleidsinstrumenten rond stedelijke vergroening. Op verschillende beleidsniveaus en binnen diverse initiatieven (o.a. Beleidsplan Ruimte Vlaanderen in opmaak, omzetting van de Europese Natuurherstelverordening) groeit de behoefte aan een kader om via vergroening de gezondheid, het welzijn en de klimaatbestendigheid van stedelijke omgevingen te versterken. In dat kader evalueren we de toepasbaarheid van bestaande methoden voor het operationaliseren en monitoren van relevante indicatoren, met bijzondere aandacht voor de zichtbaarheid van bomen, het aandeel boomkroon- of klimaatadaptief groen en de nabijheid van toegankelijke groenruimte. Daarbij wordt onder meer voortgebouwd op benaderingen die deze componenten combineren in concrete, meetbare indicatoren. Op basis hiervan formuleren we aanbevelingen voor een robuuste, reproduceerbare en haalbare monitoringaanpak, ter ondersteuning van toekomstige beleidskeuzes.

(Output: wetenschappelijk rapport met aanbevelingen voor indicatoren en monitoring van stedelijke vergroening)

- **Mogelijkheden voor vergroening van risicogronden en brownfields in kaart brengen**

Het INBO verkent in samenwerking met OVAM de mogelijkheden voor vergroening van risicogronden en brownfields in Vlaanderen. Daarbij onderzoeken we hoe stedelijke vergroening kan bijdragen aan klimaatadaptatie, leefkwaliteit en natuurherstel, en formuleren we aanbevelingen voor samenwerking en beleidsafstemming.

(Output: Aanbevelingen voor vergroening van risicogronden en brownfields en voor versterkte samenwerking rond stedelijke vergroening, in de vorm van een wetenschappelijk rapport)

- **Natuurweefselplanning en burgergebaseerde monitoring in stedelijke natuurherstelprojecten evalueren**

Het INBO ondersteunt het ANB-pilootinstrument natuurweefselplanning door op basis van zes pilootprojecten rond stedelijk natuurherstel de noden en capaciteiten voor burgergebaseerde monitoring in kaart te brengen. Daarnaast evalueren we de effectiviteit van het instrument, de lokale impact van de pilootprojecten en de capaciteit van lokale coalities om natuur te realiseren.

(Output: Synthese-rapport over burgergebaseerde monitoring in stedelijke natuurweefselprojecten, met aanbevelingen voor effectiviteit, lokale impact en adaptieve governance)

Klimaatrobuuste bossen

Waarom?

- ISE Natuur en Biodiversiteit – SD1, OD1.3: Bosuitbreiding en -bescherming
- ISE Natuur en Biodiversiteit – SD4, OD4.2: Natuurgebaseerde oplossingen voor natuurherstel en klimaatadaptatie

Acties en verwachte outputs

- **Klimaatrobuuste genetische herkomsten en kwaliteitsvol bosbouwkundig uitgangsmateriaal verder ontwikkelen**
Het INBO onderzoekt geschikte genetische herkomsten van boomsoorten om de genetische diversiteit te versterken en de weerbaarheid van Vlaamse bossen te verhogen tegen klimaatverstoring, ziekten en veranderende milieuomstandigheden. We actualiseren de lijst van aanbevolen herkomsten voor bosaanplant en werken samen met internationale partners, zoals Staatsbosbeheer, aan de ontwikkeling van klimaatrobuuste zaadbronnen, onder meer voor trilpopulier. Daarnaast identificeren we behoudskernen voor genetische diversiteit (Genetic Conservation Units) voor inheemse boomsoorten en integreren we deze in de Europese EUFGIS-databank. We zetten verder in op de erkenning van nieuw bosbouwkundig uitgangsmateriaal voor de productie van kwaliteitsvol bosplantsoen. In het kader van MigFoRest worden klimaatrobuuste herkomsten ook in de praktijk getest via bosomvorming, met opkweek, aanplant en registratie van minstens 2500 boompjes in de Kempen.
(Output: Geactualiseerde lijst van klimaatrobuuste herkomsten, erkend bosbouwkundig uitgangsmateriaal, geïdentificeerde en opgenomen Genetic Conservation Units in EUFGIS, en eerste praktijktoepassingen van klimaatrobuuste herkomsten via bosomvorming)
- **Gericht onderzoek uitvoeren naar klimaat- en milieueffecten op bossen en resultaten vertalen naar beheeradvies**
Het INBO versterkt de kennisbasis rond klimaat- en milieueffecten op bossen via gericht onderzoek en experimentele studies naar het adaptatievermogen van bomen en struiken aan een veranderend klimaat. In 2026 publiceren we de resultaten van het onderzoek naar de effecten van verdroging op bronbossen in de Vlaamse Ardennen. Daarnaast vertalen we de resultaten van het onderzoek naar dennensterfte in Vlaanderen naar concrete aanbevelingen voor duurzaam bosbeheer. Parallel worden

genetische en ecologische analyses opgestart om het aanpassingsvermogen van verschillende herkomsten en soorten beter te begrijpen. Zo wordt monitoring gekoppeld aan kennisontwikkeling en beleidsgerichte toepassing.

(Output: Wetenschappelijke publicaties en rapporten over klimaat effecten op bossen (o.a. verdroging en dennensterfte), aangevuld met experimentele inzichten in het adaptatievermogen van boomsoorten en concrete beheeradviezen voor klimaatadaptief bosbeheer)

- **Internationale kennisuitwisseling rond klimaatadaptatie in bossen versterken**
Het INBO draagt actief bij aan internationale kennisontwikkeling rond klimaatadaptatie in bossen. In dat kader organiseren we de internationale MigFoRest-conferentie rond begeleide migratie van boomsoorten en genetische hulpbronnen. Deze kennis ondersteunt de ontwikkeling van strategieën om bossen aan te passen aan veranderende klimaatomstandigheden.
(Output: Organisatie van de MigFoRest conferentie)

Bodemkoolstof

Waarom?

- ISE Ruimte en Milieu – SD1, OD1.3: Landgebruik als middel tegen klimaatverandering (LULUCF)
- ISE Natuur en Biodiversiteit – SD4, OD4.2: Natuurgebaseerde oplossingen voor natuurherstel en klimaatadaptatie

Acties en verwachte outputs

- **Bodemkoolstofvoorraden systematisch monitoren in functie van Europees klimaat- en natuurbeleid**
Het INBO zet de bodemkoolstofmonitoring (Cmon) verder om koolstofvoorraden over verschillende landgebruiken heen in kaart te brengen en veranderingen in de voorraad op te volgen. De monitoring wordt afgestemd op de Europese vereisten in het kader van de LULUCF-verordening, de Soil Monitoring Law en de Natuurherstelverordening. In 2026 wordt deze monitoring versterkt met gerichte analyses en onderzoeksactiviteiten. In het INFORMA-project vergelijken we beheerde en onbeheerde bossen om de impact van verschillende beheervormen op koolstofopslag te evalueren. Daarnaast onderzoeken we binnen het RECARBON-project hoe koolstofopslag in valleisystemen kan worden gemaximaliseerd via beheermaatregelen zoals vernatting en natuurherstel, en via veranderingen in landgebruik. Ook wordt, voor DVW, de koolstofvoorraad in gecontroleerde overstromingsgebieden en estuariene systemen verder in kaart gebracht via bijkomende staalnames en modellering. De verzamelde gegevens worden geïntegreerd in de INBOdem-databank en vormen de basis voor statistische modellering en beleidsgerichte analyses (zie ook OD1.1 - sectie Boskwaliteit, vitaliteit en veerkracht; en OD1.2. - sectie natte natuur)

(Output: Robuuste monitoringgegevens over bodemkoolstofvoorraden en hun evolutie als basis voor klimaatrapportering, natuurherstel en duurzaam landgebruik; (eind)rapporten uit de diverse projecten)

OD1.3. Relatie mens en natuur onderzoeken

Faunabeheer

Waarom?

- ISE Natuur en Biodiversiteit – SD3, OD3.1: Smart Nature: slim en vooruitziend natuurbeheerd, ondersteund door technologie
- ISE Natuur en Biodiversiteit – SD2, OD2.2: Beperken van schade en overlast door in het wild levende soorten
- ISE Natuur en Biodiversiteit – SD4, OD4.3: Relatie tussen mens en natuur onderzoeken

Acties en verwachte outputs

- **Faunabeheerdata ontsluiten en integreren via faunabeheer.inbo.be**
In 2026 brengt het INBO de positieve en negatieve gevolgen van interacties tussen mensen en dieren in Vlaanderen verder in kaart. We ontwikkelen en ontsluiten hiervoor de website faunabeheer.inbo.be, waar voor een brede waaier aan soorten gegevens worden samengebracht over verspreiding, populatiekenmerken, beheer (o.a. afschot- en bestrijdingsgegevens), impact en maatschappelijk draagvlak. Deze cyclische integratie van beheer, monitoring en evaluatie vormt de basis voor adaptief impactbeheer en maakt gegevens breed consulteerbaar.
(Output: Een operationeel en publiek toegankelijk platform met geïntegreerde faunabeheerdata als basis voor adaptief beheer en beleid)
- **Duurzaam samenleven met wolf en everzwijn wetenschappelijk ondersteunen**
Het INBO werkt verder aan een wetenschappelijk onderbouwde en maatschappelijk gedragen aanpak voor wolf en everzwijn. We versterken de ecologische en beheertechnische kennis over deze soorten en analyseren, via kwalitatieve en kwantitatieve methoden, het maatschappelijk draagvlak en de percepties rond hun aanwezigheid, impact en mogelijke beheermaatregelen.

Om de gunstige staat van instandhouding van de wolf te kunnen evalueren, draagt het INBO in 2026 bij aan de ontwikkeling van een habitatgeschiktheidsmodel voor de volledige Centraal-Europese populatie. Dit laat toe de ecologische draagkracht voor de wolf in Vlaanderen beter in te schatten. Deze analyses worden aangevuld met onderzoek naar het maatschappelijk draagvlak voor wolf.

Voor everzwijn wordt verder ingezet op het verzamelen van biologische en genetische gegevens en op de verfijning van het populatiemodel. Daarnaast wordt de monitoring in Vlaanderen verder uitgebouwd, onder meer in de Voerstreek en het Zoniënwoud, ter ondersteuning van gebiedsgericht beheer.

(Output: Wetenschappelijke rapporten met inzichten in ecologische draagkracht, beheeropties en maatschappelijk draagvlak voor wolf en everzwijn; geactualiseerd populatiemodel voor everzwijn in Vlaanderen; versterkte monitoring als basis voor gebiedsgericht beheer)

- **Kernleefgebieden voor bever afbakenen als basis voor transparant gebiedsgericht beheer**

Het INBO werkt mee aan de afbakening van kernleefgebieden voor bever in uitvoering van actie 5.2 van het tweede soortenbeschermingsprogramma bever. Hiervoor actualiseren we de risico- en verspreidingskaart op basis van recente verspreidingsgegevens. De afbakening van kern- en maatwerkgebieden vormt een kader voor afwijkingen door het ANB en zorgt voor transparantie naar waterbeheerders en omwonenden.

(Output: Geactualiseerde risico- en verspreidingskaart en afbakening van kern- en maatwerkgebieden voor gebiedsgericht beverbeheer)

- **Innovatieve monitoring en adaptief grofwildbeheer verder uitbouwen**

Het INBO zet verder in op de ontwikkeling van innovatieve monitoringstechnieken, zoals cameravallen, en op gestructureerde besluitvorming en adaptief beheer als bouwstenen voor een wetenschappelijk onderbouwd grofwildbeheer in Vlaanderen. Daarbij staat de wisselwerking tussen menselijke activiteiten (jacht, recreatie...) en het ruimtelijk en temporeel gedrag van grofwild centraal. Verschillende onderzoeken gebeuren in samenwerking met Belgische universiteiten (doctoraten) en binnen Europese projecten, zoals ENETWILD en WildCamera.eu. In 2026 publiceert het INBO het eerste evaluatierapport van het adaptief grofwildbeheer in Drongengoed na afloop van de eerste driejarige beheercyclus. Daarnaast starten we met cameravalmonitoring van edelhert in Noordoost-Limburg.

(Output: Innovatieve monitoringdata en evaluatierapporten als basis voor adaptief grofwildbeheer in Vlaanderen)

- **Populatietrends van kleinwild en grondbroeders gericht opvolgen**

Het INBO volgt de populatietrends van kleinwild en grondbroeders, in het bijzonder haas en patrijs, systematisch op via gestandaardiseerde en betrouwbare monitoring. Daarbij worden onder meer de waarnemingen van patrijs verwerkt die door wildbeheereenheden worden verzameld via een gestandaardiseerd telprotocol in het kader van de jacht. In 2026 vertaalt het INBO deze gegevens naar concrete beleids- en beheerondersteuning. Dit omvat onder meer rapporten over populatieparameters van patrijs in Vlaanderen, een eindrapport over het gebruik van warmtecamera's voor monitoring; richtlijnen voor het verantwoord gebruik van voedertonnen; en de resultaten van genetische monitoring van patrijs.

(Output: Actuele en gevalideerde inzichten in populatietrends en populatieparameters van kleinwild en grondbroeders, onder de vorm van rapporten en richtlijnen, ter ondersteuning van beheer en beleid)

Natuur, gezondheid en economie: maatschappelijke meerwaarde van biodiversiteit versterken

Waarom?

- Beleidsnota Omgeving 2024-2029 – SD4, OD4.1: Toestand en trend van de natuur in beeld brengen (partim gezondheid, en economie)
- ISE Natuur en Biodiversiteit – SD1, OD1.7: Meer groen voor een betere leefomgeving
- ISE Natuur en Biodiversiteit – SD3, OD3.3: Het verkennen en ontwikkelen van innovatieve beleidsinstrumenten (biodiversity credits)
- ISE Natuur en Biodiversiteit – SD4, OD4.3: Relatie tussen mens en natuur onderzoeken

Acties en verwachte outputs

- **De relatie tussen natuur, gezondheid en leefomgevingskwaliteit verder onderzoeken**
Het INBO versterkt de kennisbasis rond de relatie tussen natuur en gezondheid via toekomstgericht onderzoek naar de impact van omgevingsbeleid, biodiversiteitsverlies en klimaatverandering op de fysieke en mentale gezondheid van burgers. Vanuit een *One Health*-perspectief onderzoeken we hoe de nabijheid en kwaliteit van natuur bijdragen aan levenskwaliteit en hoe menselijk handelen kan bijdragen aan een gezonde en veerkrachtige leefomgeving. In samenwerking met het Agentschap voor Natuur en Bos onderzoeken we onder meer hoe burgers biodiversiteit percipiëren en hoe dit samenhangt met hun (mentale) gezondheid. In 2026 rapporteren we over het in 2025 uitgevoerde onderzoek.

(Output: Synthese-rapport en wetenschappelijke inzichten over de relatie tussen (gepercipieerde) biodiversiteit, leefomgevingskwaliteit en fysieke en mentale gezondheid, als onderbouw voor toekomstgericht omgevings- en gezondheidsbeleid)

- **De bijdrage van natuur aan economie en maatschappelijke welvaart beter zichtbaar maken**

Het INBO brengt, via monitoring en samenwerking met economische actoren – van bedrijven en KMO's tot financiële instellingen en lokale overheden – in kaart hoe economie en natuur elkaar beïnvloeden. In 2026 ontwikkelen en testen we een evaluatiemethodologie om te meten hoe organisaties bijdragen aan een natuurpositieve economie en hoe natuur bijdraagt aan economische meerwaarde, maatschappelijke welvaart en klimaatweerbaarheid.

Daarnaast werkt het INBO, samen met ANB, via het Bioval-project een praktisch kader verder uit voor de bepaling van financiële compensaties voor ecologische en maatschappelijke schade aan soorten. In 2026 wordt het aantal soorten met een gevalideerde compensatiewaarde uitgebreid van 102 naar 202, en wordt de methodiek toegepast in handhavingss dossiers en gedeeld met andere regio's.

Parallel bouwen we verder aan kennis en netwerken rond opkomende thema's zoals biodiversiteitscredits en financiering van natuurherstel.

(Output: Geteste en gevalideerde evaluatiemethodologie voor relatie natuur en economie; een uitgebreid en toepasbaar compensatiekader voor biodiversiteitsschade)

(Bioval, uitbreiding naar 202 soorten; en wetenschappelijke bijdrage aan ontwikkeling van biodiversity credits)

SD2: EEN DOELGERICHTE DEELNAME AAN HET INTERNATIONALE EN EUROPESE BELEID (= OD4.2. ONDER ISE THEMAOVERSCHRIJDEND INSTRUMENTARIUM)

Waarom?

- ISE Thema-overschrijdend instrumentarium – SD4, OD4.2: Een doelgerichte deelname aan het internationale en Europese beleid

Biodiversiteitsvraagstukken overstijgen de nationale grenzen. Het Vlaamse biodiversiteitsbeleid is in belangrijke mate een doorvertaling van internationale afspraken, terwijl de ecologische processen waarop dit beleid inspeelt zich vaak buiten Vlaanderen afspelen. Internationalisering is daarom een essentiële voorwaarde voor relevant biodiversiteitsonderzoek en effectief natuurbesluit. Via internationale netwerken, multilaterale verdragen en science-policy platformen koppelt het INBO wetenschappelijke expertise aan beleidsvragen en draagt het bij aan oplossingen die verder reiken dan het eigen grondgebied.

OD2.1 We delen kennis en capaciteit over de grenzen heen

Acties en verwachte outputs

- **Strategische deelname aan Europese en internationale onderzoeks- en innovatieprogramma's versterken**

Het INBO zet in op een actieve en strategische deelname aan Europese en internationale netwerken. We gaan gericht op zoek naar samenwerking met Europese partners binnen extern gefinancierde programma's zoals Horizon Europe, Interreg en LIFE. Daarbij streven we niet alleen naar bijkomende middelen, maar vooral naar gezamenlijke kennisontwikkeling, methodologische vernieuwing en internationale afstemming. Specifiek zetten we in 2026 ook de internationale benchmarking in het kader van de monitoring van de Natuurherstelverordening verder. Projectdeelname wordt selectief afgestemd op de INBO-onderzoeksagenda en op de strategische relevantie voor Vlaanderen, en draagt zo bij aan onze rol als kennispartner in Europese beleidskaders. We werken hiervoor in gerichte samenwerkingen met universiteiten, onderzoeksinstituten en overheden, zowel binnen Vlaanderen als in Europese consortia, waarbij deelname ook noodzakelijk is om toegang te krijgen tot externe financiering. Via deze doelgerichte samenwerking versterken we onze expertise, dragen we bij aan Europese beleidsontwikkeling en zorgen we ervoor dat Vlaamse inzichten en data aansluiten bij internationale standaarden en rapporteringsverplichtingen.

(Output: Gerichte internationale projectdeelname; bijkomende externe financiering en

versterkte kennisontwikkeling; methodologische vernieuwing en beleidsafstemming ter ondersteuning van Vlaams natuur- en biodiversiteitsbeleid)

- **Internationale monitoring- en kennisnetwerken structureel ondersteunen**

Naast deze specifieke processen blijft het INBO structureel bijdragen aan internationale monitoring- en kennisnetwerken die de basis vormen voor beleidsbeslissingen op lange termijn. Dit omvat onder meer deelname aan internationale monitoringprogramma's en samenwerkingsverbanden rond bosgezondheid en bosgenetische hulpbronnen, zoals ICP Forests, Forest Soil Coordinating Centre en EUFORGEN. We engageren ons ook in de Europese partnerschappen rond biodiversiteit en bos, zoals Biodiversa+, het Forestry Partnership en het European Biodiversity Observation and Coordination Centre. Via deze netwerken draagt het INBO bij aan internationale harmonisatie van monitoringsmethoden, kennisuitwisseling en beleidsontwikkeling.

(Output: Versterkte internationale afstemming; geharmoniseerde monitoringsmethoden; en kennisuitwisseling ter ondersteuning van een toekomstgericht natuurbeleid)

OD2.2 We geven invulling aan science-policy platformen en multilaterale verdragen

Acties en verwachte outputs

Actief bijdragen aan internationale besluitvorming rond biodiversiteit en ecosystemen

In 2026 levert het INBO een actieve bijdrage aan internationale besluitvorming. Tijdens de twaalfde plenaire vergadering van het Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services (IPBES-12) in Manchester wordt onder meer de 'Business and Biodiversity Assessment' afgerond en goedgekeurd. Het INBO levert inhoudelijke expertise aan deze assessment, die bedrijven en beleidsmakers ondersteunt bij het integreren van biodiversiteit in economische besluitvorming en bijdraagt aan de uitvoering van internationale biodiversiteitsdoelstellingen. Daarnaast wordt een INBO-expert voorgedragen als kandidaat voor het Multidisciplinair Expert Panel (MEP) van IPBES voor de komende drie jaar. Deze kandidatuur versterkt de internationale wetenschappelijke geloofwaardigheid, zichtbaarheid en netwerkpositie van Vlaanderen binnen het mondiale science-policy landschap.

(Output: Wetenschappelijke bijdragen aan IPBES-assessments en versterkte internationale zichtbaarheid en invloed van Vlaanderen binnen het mondiale biodiversiteitsbeleid)

De uitvoering van de Ramsar Conventie wetenschappelijk ondersteunen

Het INBO, Ramsar nationaal knooppunt, ondersteunt de uitvoering van de Ramsar Conventie via deelname aan de Ramsar Standing Committee en via wetenschappelijke ondersteuning van de implementatie van de conventie in Vlaanderen en België. Het INBO levert hierbij expertise rond inventarisatie, monitoring en evaluatie van wetlands, die essentieel is voor het beheer van Ramsar-sites en voor beleidsontwikkeling rond natte natuur, klimaatadaptatie en waterbeheer. Daarnaast identificeren en onderbouwen we potentiële nieuwe Ramsar-gebieden.

(Output: Wetenschappelijke ondersteuning voor de uitvoering van de Ramsar Conventie)

Internationale bescherming van migrerende soorten wetenschappelijk ondersteunen

Ook binnen de Convention on Migratory Species (CMS) draagt het INBO bij aan internationale beleidsprocessen. In 2026 levert het instituut wetenschappelijke input ter ondersteuning van de CMS Conference of the Parties (COP) in Brazilië (zonder onsite deelname). Daarbij ligt de focus op de ecologische onderbouwing van beschermingsmaatregelen voor migrerende soorten en op de afstemming met Europese en internationale beheerinitiatieven.

(Output: Wetenschappelijke input voor internationale besluitvorming en beschermingsmaatregelen voor migrerende soorten)

3. ONDERZOEKSPROJECTEN

De lijst met INBO en EV INBO projecten vind je in Bijlage 3.

4. JAARRAPPORT

BLIKVANGERS UIT 2025

De hoogtepunten uit 2025 zijn gepubliceerd als een [apart rapport](#).

KPI RAPPORT 2025

Het INBO streeft ernaar om als toonaangevende wetenschappelijke instelling zijn werking systematisch te evalueren en bij te sturen op het vlak van organisatorische efficiëntie, beleidsrelevantie en wetenschappelijke kwaliteit. Permanente zelfevaluatie en transparante opvolging van prestaties vormen een essentieel onderdeel van goed bestuur en van de decretale opdracht als Vlaamse Wetenschappelijke Instelling.

Daartoe hanteert het INBO een set van key performance indicators (KPI's). Net als in voorgaande jaren wordt daarbij een duidelijk onderscheid gemaakt tussen organisatorische en wetenschappelijke KPI's, zodat zowel de interne werking als de inhoudelijke kwaliteit en maatschappelijke impact van het onderzoek adequaat kunnen worden opgevolgd.

Nr	Procesindicator	Meetinterval	Doel	Afwijking	Waarde 2025
Wetenschappelijk					
1	Beoordeling werking analytisch labo door opdrachtgevers (score op 5)	Jaarlijks	4	1	4,46
2	Analysen uitgevoerd in analytisch labo (rapportering binnen deadline zoals afgesproken met de opdrachtgever)	Jaarlijks	95%	5%	100%

3	Gegunde onderzoeksvoorstellen voor EVINBO projecten, bestekken (percentage ingediend)	Jaarlijks	70%	10%	80%
4	Gegunde onderzoeksvoorstellen voor EVINBO projecten, subsidies (percentage ingediend)	Jaarlijks	25%	10%	23%*
5	Implementatie ondernemingsplan (realisatiegraad van prioritaire outputs en mijlpalen, gedefinieerd in onze JIRA projectmanagement tool)	Jaarlijks	85%	-	87%
6	Tijdigheid adviezen (opgeleverd binnen deadline zoals afgesproken met de opdrachtgever)	Jaarlijks	80%	5%	89%
7	Kwaliteit advies (score op 5)	Jaarlijks	4,5	0,5	4,5
8	Aantal wetenschappelijke A1-publicaties	Jaarlijks	100	10	118
9	Gemiddelde impactfactor van wetenschappelijke A1-publicaties (waarde 2024)	Jaarlijks	5,5	1	4,7
10	Hirsch-index INBO (eind 2025)	Jaarlijks	toenemen		111
11	Implementatie open science beleid (partim # DMP)	Jaarlijks	toenemen		28
Organisatie-ondersteunend					
1	Realisatie begroting	Driemaandelijks	100%	5%	100%
2	Aantal tijdig ingeboekte facturen	Driemaandelijks	90%	5%	92%

3	Ziekte (INBO)	Maandelijks	5%	2%	3,76%
4	Aantal tijdig voltooide PLOEG-documenten	Jaarlijks	100%	5%	100%
5	Effectiviteit van IT-helpdesk	Maandelijks	80%	10%	91%
6	Evolutie elektriciteitsverbruik gebouwen (% tov vorige jaar)	Halfjaarlijks	-3%	3%	-0,44%
7	Evolutie gasverbruik gebouwen (% tov vorige jaar)	Halfjaarlijks	-3%	3%	16,24%
8	Evolutie kosten wagenpark (% tov vorige jaar)	Driemaandelijks	-3%	3%	-8,22%
9	Aantal verstuurde INBO-nieuwsbrieven	Jaarlijks	6	2	6
10	Maturiteit: Risico identificatie en -evaluatie	Jaarlijks	3	10%	/
11	Maturiteit: Risicobeheer	Jaarlijks	3	10%	/
12	Personeelspeiling (graag voor INBO werken) (score op 5, waarde 2024)	Tweejaarlijks	4,5	0,5	4,8

*Voor de KPI rond gegunde onderzoeksvoorstellen voor Eigen Vermogen (EV INBO)-projecten en subsidies kan nog geen definitieve eindscore worden toegekend, aangezien een deel van de in 2025 ingediende voorstellen nog in evaluatie is.

BIJLAGE 1: PERSONEELSINZET INBO EN EV INBO (VTE)

	INBO VTE	EV INBO VTE
Natuurrapportering/ natuurindicatoren (incl ecosysteemrekeningen)	7,5	3,3
Advisering	10,0	3,6
Biologische Waarderingskaart	7,7	0,9
Bosdecreet / Bosreservaten / boscologie en -beheer	9,0	1,8
Jachtdecreet / faunabeheer	6,8	5,0
Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn	20,7	11,2
Soortenbesluit en verwante instrumenten (SBP, Rode Lijsten)	7,8	7,8
EU-verordening inzake invasieve uitheemse soorten	4,7	9,4
decreet Integraal Waterbeleid en de Kaderrichtlijn Water	6,9	5,7
Kaderrichtlijn Mariene Strategie	0,3	0,4
Europese palingverordening	0,6	1,9
Besluit inzake bosbouwkundig uitgangs- en teeltmateriaal	3,3	0,6
PAS-decreet en NEC-richtlijn	7,3	11,5
EU-richtlijn bodemonitoring	0,3	0,6
Natuurherstelverordening / ondersteuning natuurbeheer VL O Partners (terrestrisch en aquatisch)	6,2	8,9
LULUCF-verordening / koolstofopslag, natuur & klimaat	5,6	3,7
Sigmaplan	0,9	1,9

Multilaterale milieuverdragen	0,3	0,3
Gemeenschappelijk Landbouwbeleid / natuur en landbouw	2,0	3,0
Beleidsplan Ruimte Vlaanderen in opmaak / Nationale parken en landschapsparken / multifunctionele landschappen	1,0	1,6
Vlaams Actieprogramma Ecologische Ontsnippering	0,0	0,0
Vlaams Actieprogramma Bestuivers	0,1	0,0
Beleidsplan Zorgwekkende Stoffen in opmaak/ pollutanten	0,2	2,5
Kennisontwikkeling in functie van toekomstige uitdagingen / projectontwikkeling	3,9	9,6
Wetenschapsondersteuning (open science, databeheer, biometrie methodologie kwaliteit, bib, analytisch labo)	26,6	12,2
Wetenschapsondersteuning (promotorschap, review, publiceren en nazorg)	4,5	2,4
Organisatieondersteuning (IT, HR, Facility, Gemeenschap en planning, Boekhouding, EV INBO)	18,7	13,4
Organisatieondersteuning op team en individueel niveau (horizontale samenwerking)	10,8	7,4
Management (MT)	8,0	1,0
Vorming	3,4	3,4
Totaal	185,2	135,0

BIJLAGE 2 : PEP

PEP 2026

PEP AS IS		Statutair	Contractueel	Koppen	VTE
NIVEAU A	A1	87	7	93	88,3
	A2	13	0	13	13
	A3	1	0	1	1
TOTAAL		101	7	108	103,3
NIVEAU B	B1	16	1	17	15,8
	B2	32	0	32	30,2
	B3	2	0	2	2
TOTAAL		50	1	51	48
NIVEAU C	C1	10	2	12	10,1
	C2	16	0	16	14,5
	C3	0	1	1	1
TOTAAL		26	3	29	25,6
NIVEAU D	D1	3	0	3	2,5
	D2	3	0	3	3
	D3	1	0	1	0,8
TOTAAL		7	0	7	6,3
TOTAAL		184	11	195	185,2

Overzicht rang en graden:

Rang	Graad	Aantal
A1	Wetenschappelijk attaché	84
A1	Adjunct van de directeur	8
A1	Informaticus	1

A2	Adviseur	6
A2	Senior adviseur	8
A3	Administrateur-generaal	1
B1	Deskundige	17
B2	Hoofddeskundige	32
B3	Senior Hoofddeskundige	2
C1	Medewerker	5
C1	Technicus	7
C2	Hoofdtechnicus	10
C2	Hoofdmedewerker	6
C3	Senior hoofdmedewerker	1
D1	Groenarbeider	3
D2	Hoofdassistent	2
D2	Technisch Hoofdassistent	1
D3	Senior Hoofdassistent	1

Aantal EV INBO-personeelsleden: 145 (135 VTE)

Niveau A: 92

Niveau B: 32

Niveau C: 20

Niveau D: 1

Hieronder PEP to be 2029 (on hold wegens besparingen)

PEP TO BE (december 2029)	A	B	C	D	TOTAAL	PERCENTAGE
Management	7	1	0	0	8	4%
Organisatie-ondersteuning	8	4	6	2	20	10%
Wetenschapsondersteuning	16	12	3	0	31	16%
Wetenschap/onderzoek	81	35	16	5	137	70%
TOTAAL	112	52	25	7	196	100%

BIJLAGE 3 :

LIJST INBO EN EV INBO PROJECTEN IN UITVOERING